

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Sociala medier och bilden

En studie angående hur Instagram kan används för bildskapande,
bildkommunikation och främja det gemensamma lärandet.

Josefine Olander

Ämneslärarprogrammet med
inriktning mot arbete i gymnasiet,
Bild/Bild

Uppsats/Examensarbete: Examensarbete. 15 hp
Kurs: LGBD2A
Nivå: Avancerad
Termin/år: VT/2020
Handledare: Marie-Louise Hansson-Stenhammar
Examinator: Beatrice Persson
Kod: VT20-6700-004-LGBD2A

Abstract

Today, social media is a natural part of our lives and very much so amongst young people. In my work placement as an art teacher, I notice that a number of students upload their works on social media and how almost everyone of them had a website or something similar. This made me start thinking about whether social media could have an influence on a younger person's image creation and image communication. The purpose of this study was to investigate how young people use social media, in this case Instagram, when it comes to image creation and image communication, and how their ability to create images are affected by Instagram. The study also aimed to examine what opportunities there are to create new knowledge in art through social media and what similarities there is to be found to the school's art education. The empirical evidence for the study was gathered through an ethnographic-online method and a visual method. The ethnographic-online method was carried out through observations within the digital forum, where digital field notes were also made through screenshots, and a digital survey that was sent out to potential research participants on Instagram. The results of the study were analyzed through the socio-cultural perspective on learning, a semiotic image analysis and with the support from previous research. The results show that the social network Instagram is used to share works of art, but there are also resources and didactic structures that the users themselves have created for the purpose of promoting joint learning. It was also possible to discover similarities to traditional art education and this points to that social media can be a potential tool to take into the world of art education.

Nyckelord: social media, Instagram, bildundervisning, sociokulturellt perspektiv på lärande, gemensamt lärande.

Förord

Stort tack till mina klasskamrater som har stöttat på distans och min handledare Marie-Louise som väglett mig genom denna snåriga djungel som kallas examensarbete. Ett varmt tack till min familj och min sambo som alltid finns där i frustrationen med lugnet. Ett extra varmt tack till det lilla livet i magen och dina små lyckosparkar.

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	3
1 Inledning	5
1.1 Problemområde, syfte och frågeställning	7
2 Bakgrund	8
2.1.1 Semiotikens ikoniska och indexikala tecken	8
2.1.2 Det vidgade språkbegreppet	9
2.1.3 Återkoppling	9
2.1.4 Den digitala undervisningen	9
3 Teoretiska perspektiv	11
3.1 Sociokulturellt perspektiv på lärande	11
3.1.1 Språk som redskap	12
3.2 Bildsemiotik	12
4 Tidigare Forskning	15
4.1 Bildundervisning genom social media	15
4.2 Resurser och didaktiska verktyg för bildundervisning genom social media	18
4.3 Sammanfattning av tidigare forskning	20
5 Metod	22
5.1 Metodval	22
5.1.1 Etnografisk online-metod	22
5.1.2 Visuell metod	24
5.1.3 Urval av informanter	25
5.1.4 Enkät som metod	25
5.1.5 Sökning av litteratur	26
5.1.6 Kvantitativ och kvalitativ metod	27
5.1.7 Analysmetod	27
5.1.8 Studiens tillförlitlighet	29
5.2 Genomförande	30
5.3 Forskningsetik	31
6 Resultat	33
6.1 Resultat av visuellt material	33
6.1.1 Artefakter och mediering	33
6.1.2 Visuella aktiviteter och resurser för gemensamt lärande	35

6.2	Resultat av enkät.....	37
6.2.1	Gemensamma lärandet och didaktiska strukturer för bildskapande.....	38
6.2.2	Hur yngre användares bildskapande kan påverkas av social media	41
7	Diskussion	44
7.1	Metoddiskussion.....	44
7.2	Resultatdiskussion	45
7.3	Slutsatser och framtida forskning	47
8	Referenslista.....	49
9	Bilagor

1 Inledning

I dagens samhälle spenderar elever mycket tid på digitala nätverk och sociala medier i både skolan och på fritiden. I rapporten ”Eleverna och Internet” från 2015, utförd av IIS (Internetstiftelsen i Sverige), visar det sig att den större majoriteten av ungdomar mellan 16–19 år är vana användare av digitala resurser och brukar till största del enheter som smarta telefoner och surfplattor istället för datorer. Bildämnet är inget undantag i detta fall och här är det nästan en naturlig handling att smidigt kunna fota av sitt verk eller bild med mobilkameran för att sedan lägga upp den på den sociala plattformen som eleven föredrar. I min verksamhetsförlagda utbildning som blivande bildlärare har jag observerat hur elever har lagt upp sina skolarbeten inom bildämnet på diverse sociala medier som t.ex. Instagram. Min uppfattning var att de elever som var mest tekniskt framstående (de hade välutvecklade färdigheter gällande form, komposition och ljus) var även de elever som hade svårt att appropriera lärarens återkoppling. Appropriering är ett uttryck inom det sociokulturella perspektivet på kunskap och lärande som innebär de processer människan går igenom för att ta till sig kunskap som ligger utanför den egna erfarenheten (Säljö, 2014). En elev kunde t.ex. vägra att testa nya tekniker eller uttryck gällande deras arbeten även om läraren uppmanade till detta och jag tolkar detta som en obekvämhets hos eleven att ta till sig, alltså appropriera, lärarens återkoppling. Jag började då fundera på om det fanns ett samband mellan denna oro över att skapa sig nya förhållningssätt till sina verk och aktiviteten på sociala medier, t.ex. om den respons som infinner sig inom social media som Instagram kan påverka elevernas förhållande till lärarens respons.

I denna studie vill jag undersöka hur social media kan användas i bildskapande syfte, om social media påverkar elevers bildskapande förmåga, och i förlängningen om det finns didaktiska likheter till skolans bildundervisning. Termen *yngre användare* används istället för *elev* eftersom det inte är möjligt för mig att definitivt säga att informanterna i studiens undersökning är studenter eller elever inom någon slags bildundervisning. Det som kan konstateras är att personerna i fråga är i samma åldersgrupp som en svensk högstadies- eller gymnasieelev och därför kan paralleller dras mellan de två. De informanter som deltog i studien valdes ut på grund av sin aktivitet på Instagram och av det antal som förfrågades deltog 25 stycken. Sökningen av informanterna och en mer utvecklad bild av vilka de var redogörs för under rubriken *Urval av informanter* i avsnittet Metod.

I skolverkets kunskapsöversikt *Kunskapsbedömning -vad, hur, varför?* (2011), refererar de till Dylan Wiliam (2010) som menar att snabb positiv respons på elevers enklare kunskapsutveckling kan i det långa loppet ge ofördelaktiga påföljder angående elevens förmåga att vidareutveckla sina kunskaper. Orsaken är att denna sorts återkoppling ses som en belöning i sig och stärker elevens behov av yttre motivation och den lär sig inte att bygga upp den inre motivationen. Jag undrar om

det är detta som sker på sociala medier, att eleverna får ett konstant flöde av positiv respons och får det då svårt att utveckla sin inre motivation. Detta leder kanske sedan till en motvilja till återkoppling som är menad att vara utvecklande istället för endast positiv och inte särskilt utmanande. Så följer därav att det skapas en konflikt hos eleven gällande att ta in lärarens återkoppling. Skolverket (2011) tar även upp Rick Stiggins (2010) som menar att det är viktigt att ta med elevens känslomässiga aspekter in i återkopplingen. Elevens tidigare erfarenheter av bedömning kan påverka deras självkänsla och även deras sätt att se på det egna lärandet. Här kan det finnas en plats för just den positiva och omedelbara återkopplingen från sociala plattformar på så vis att det kan stärka elevens självförtroende och vilja att lära.

En annan aspekt av återkopplingen är att eleven utvecklar ett självständigt lärande. Anders Jönsson (2017) skriver i *Lärande Bedömning* att den positiva responsen från återkopplingen kan utebli då återkopplingen upphör. Detta visar på att eleven är beroende av att läraren tillhandahåller den information som eleven behöver för att ta sig vidare i sin läroprocess. Det är därför viktigt att eleven lär sig självbedömning och förstår hur den egna läroprocessen fungerar. Det vore intressant att undersöka om det finns en viss självbedömning hos eleverna när de lägger ut sina bilder på Instagram. De kanske börjar förstå vilka bilder och tekniker som är mest produktiva beroende hur många kommentarer och "likes" bilden får. Men huruvida detta är en process som stödjer det självständiga lärandet i sig skulle kanske vara ett långsökt påstående.

Jag har påbörjat en förstudie som examensarbete i föregående kurs på Bildlärarutbildningen i Göteborg, där kursens mål var att en mindre vetenskaplig artikel skulle skrivas. I detta arbete analyserades kommentarerna till en persons bilder på Instagram med hjälp av John Hatties och Helen Timperleys metastudie "The Power Of Feedback" (2007) och det sociokulturella perspektivet på lärande där konceptet av det gemensamma lärandet stod i fokus i artikelns analys. Resultatet av denna undersökning visar att den största delen av kommentarer bestod av en berömmande karaktär och gav ingen djupare återkoppling. Det fanns emellertid en nivå av ett gemensamt lärande även om den var av en ytlig art. Jag vill nu fördjupa denna förstudie med en mer ingående undersökning. Det är viktigt att få en förståelse av elevernas digitala liv eftersom det kommer att ha en påverka över deras presterande i bildklassrummet. I läroplanen Gy11 (skolverket, 2011) står det även att elever ska utveckla en digital kompetens och ska även kunna skapa ett kritiskt och ansvarsfullt förhållningssätt till digitala medier. Denna studie tar även stöd i tidigare forskning som ger en inblick i hur olika aktiviteter inom social media kan främja det gemensamma lärandet och hur detta kan användas inom skolans bildundervisning.

1.1 Problemområde, syfte och frågeställning

Undersökningen utgår från det sociokulturella perspektivet på lärande och jag avser att titta på de didaktiska strukturer, alltså strukturer som främjar lärandet, som kan utvecklas i sociala nätverk med avsikt att tillföra ny kunskap till det gemensamma lärandet och vilka medierande redskap som används samt, med hjälp av tidigare forskning, hur det skulle kunna användas inom bildundervisning i skolan. Detta innebär en närmare granskning av de olika sätt yngre användare kommunicera med varandra inom sociala medier i syftet att dela, reflektera och skapa ny kunskap. Mitt intresse ligger i hur digitala och intellektuella redskap (artefakter) används, vad som medieras och på vilket sätt samt hur grupper inom sociala forum kommunicera med varandra.

Syftet med denna studie är att granska hur yngre användare nyttjar social media beträffande bildkommunikation och hur social media eventuellt kan påverka utvecklingen av deras bildskapande förmåga samt hur detta kan implementeras inom bildundervisning.

Frågeställningarna är:

- Hur används social media för att eventuellt skapa ny kunskap angående bildskapande och bildkommunikation?
- Hur kan elevers bildskapande påverkas av social media?
- Vilka likheter finns det eventuellt mellan social media och skolans bildundervisning gällande att skapa kunskap inom bildskapande och bildkommunikation?

2 Bakgrund

I denna studie vill jag titta närmare på hur den digitala sfären (d.v.s. internet) och sociala medier påverka elevers bildskapande och i förlängningen deras läroprocessen i bildämnet. Detta innebär att få en fördjupad förståelse för semiotik, det vidgade språkbegreppet, återkopplingens syfte gällande lärande och den digitala undervisningens roll i skolan.

2.1.1 Semiotikens ikoniska och indexikala tecken

Yonne Eriksson och Anette Göthlund, beskriver i *Möte med bilder* (2014), att bilden består av uttryck och innehåll vilket tolkas som ett tecken och liksom ett talspråk har sina språkliga koder har även bildspråket sina bildkoder. Dessa kodors betydelse och mening är beroende av vilken kultur eller kontext som uttolkaren befinner sig i. Det krävs alltså en förståelse för dessa kulturer eller kontexter om en adekvat tolkning ska kunna utföras. Även om en bild inte ackompanjeras med en förklarande text kan vi ändå oftast utläsa ett budskap från den. Detta är på grund av att bilden oftast innehåller *ikoniska* tecken vilket innebär att innehållet i bilden liknar det avbildade, t.ex. om en elev vill visa på en lägereld avbildar den en faktisk lägereld. Det finns även *indexikala* tecken som inte liknar det avbildade utan i stället pekar åt det eller visar en närhet till det. Om vi igen tar exemplet med lägerelden visar i detta fallet bilden kanske rök som stiger upp över grantopparna i skymningen. De indexikala tecken bygger, till viss del, på kulturella överenskommelser samtidigt som de ikoniska tecknen är faktiska avbildningar och har inga kulturella anknytningar. Inom semiotiken finns även begreppet *symbol*. Det är tecken som till första början kan verka ikoniska, men har även en indexikal innebörd. Inom kristendom finns t.ex. korset, som är en avbildning av det instrument som Jesus dog på men är också samtidigt en hänvisning till kristendomen i sig. Korset är alltså både ett objekt samtidigt som det är en symbolbärare (Eriksson & Göthlund, 2014).

Här kan kopplingar dras till de ”emojis” (piktogram som ska förmedla en känsla eller situation) och förkortningar som används i det digitala teckensystemet. Särskilt inom social media och personliga konversationer är emojis utmärkande där de används som symboler för att förmedla kroppsspråk, känslor eller nyansera en skriven text. Fenomenet har växt sig stort på kort tid och 2015 utnämnde Oxfords Dictionaries ”” (face with tears of joy) till årets ord (internetmuseum.se). Varje forum eller gemenskap har även sina egna digitala ordlistor för begrepp och förkortningar. Inom digital marknadsföring används förkortningar som CPC (cost per click), ROI (return of investment), CR (conversion rate) och en social mediaplattform kan använda sig

av förkortningar som TY (thank you), IDK (I don't know) eller ATM (at the moment). Varje gemenskap har alltså sina egna språkliga koder. Enligt Statens medieråd (2019) förväntar vi oss att kommunikationen ska ske snabbare idag och att det ibland finns begränsat med utrymme i t.ex. ett kommentarsfält. Detta leder till att vi skapar en mer talspråkslikande skrift och även ett större utrymme för känslouttryck i form av bildspråk.

2.1.2 Det vidgade språkbegreppet

Caroline Liberg menar i sin rapport *Att lära i en vidgad språklig rymd – ett språkdidaktiskt perspektiv. I: Språk och lärande* (2003) att när vi försöker skapa mening använder vi oss av olika former av språk och teckensystem, kallade semiotiska system. Inom dessa system finns det verbala och icke-verbala språk som används inom de sociala kontexter som vi rör oss i. Dessa konstruktioner är avsevärt omfattrika och ger ett gränslöst utbud av olika kombinationer och valmöjligheter. Vi kan då röra oss inom dessa system för att skapa mening mellan olika medier och olika semiotiska system. Detta är vad som brukar benämnas som ett vidgat text- och språkbegrepp (Liberg, 2003).

2.1.3 Återkoppling

I John Hatties och Helen Timperlays metastudie ”The Power of feedback” från 2007 menar de att återkopplingens syfte i skolans värld är att information angående en elevs förmåga och förståelse delges av en agent såsom en lärare eller kamrat. Den mest effektiva återkopplingen är av en handledande art och hjälper individen förstå vad den saknar i förståelse eller förmåga för att kunna uppnå ett önskat resultat. Återkopplingen ger även ett tillfälle att reflektera över den ägda kunskapen och vad som kan behövas läggas till, tas ifrån eller omstruktureras (Hattie & Timperlay, 2007). Anders Jönsson skriver i sin bok *Lärande bedömning* (2017) att den mest effektiva återkopplingen inte alltid kommer från en lärare utan från klasskamrater. Jönsson menar att det kan finnas en större möjlighet att eleven tar in och förstår återkopplingen bättre om det kommer från en individ som anses vara jämbördig med eleven.

2.1.4 Den digitala undervisningen

I inledningen till *Lärare i den uppkopplade skolan* (2014) skriver Annika Lantz-Andersson och Roger Säljö om betydelsen av att använda digitala medier och tekniker i skolans undervisning. De menar att dessa medier kan bidra till att motivera och utmana eleverna till ett anta ett kritiskt förhållningsätt och sätta saker i ett större sammanhang. Undervisningen bör anpassa sig till de verktyg som erbjuds eftersom det är de (eller liknande verktyg) som kommer att användas i världen

utanför skolan. Om skolan inte skapar den här kopplingen till de digitala tekniker som används på en global skala kommer undervisningen inte längre verka autentisk utan abstrakt och ointressant. Lantz-Andersson och Säljö menar även att dessa digitala medel inte kommer att diktera hur läraren ska utföra sin undervisning utan mer bli en del av det pedagogiska arbetet och tillämpas på olika sätt. Det viktiga är att läraren utvecklar strategier för att integrera dessa digitala verktyg in i undervisningen när det finns en ständig nybildning av IKT (informations-och kommunikationsteknik) i vårt samhälle.

3 Teoretiska perspektiv

Studiens teoretiska perspektiv grundar sig i det sociokulturella perspektivet på lärande och bildsemiotik. Med stöd av det sociokulturella perspektivet fokuserar sig denna studien på hur lärandet sker i en social kontext med hjälp av artefakter och mediering. Bildsemiotiken är även en viktig teoretisk del eftersom en del av den insamlade empirin är visuell och inom det digitala forumet användes en kommunikation som kan grunda sig i ett bildspråk. Det vill säga att utbytet av information mellan användare inte endast utgår från en textbaserad utväxling utan kan även baseras i ett vidgat språkbegrepp som grundar sig i bilder.

3.1 Sociokulturellt perspektiv på lärande

Roger Säljö (2015) menar att genom kommunikation av våra erfarenheter bygger vi upp en socialt minne som vi sedan använder som en gemensam resurs och detta är även utgångspunkten för lärandet (Säljö, *Lärande: En introduktion till perspektiv och metaforer*, 2015). Detta är vad vi kan benämna som det gemensamma lärandet. Säljö skriver även i boken *Lärande i praktiken* (2000) att lärandet oftast förstås, särskilt inom västerländsk kultur, som en individuell och privat process som sker inom varje enskild person. Men enligt det sociokulturella perspektivet äger lärandet rum i de sociala kontexterna där vi aktivt utför handlingar med anledningen att se, förstå och hantera vår omgivning. Säljö använder sig av begreppet kultur som ett samlingsnamn till alla de resurser som till viss del finns hos individen, den sociala interaktionen och den materiella världen. Kulturen omfattar de idéer, värderingar, kunskaper och även andra resurser som människan införskaffar sig genom interaktion med sin omgivning. Även de fysiska artefakter som ingår i vår vardag låter sig finnas i kulturen och på detta vis är kulturen både materiell, genom artefakteter, och immateriell, genom t.ex. idéer och värderingar (Säljö, 2000). Begreppet artefakter innebär de redskap som människan använder för att interagera och skapa en förståelse för sin omgivning, som t.ex. språk eller en smarttelefon (Säljö, 2015).

Som sagt går det inte att enbart rikta in sig på individen i sin ensamhet i det sociokulturella perspektivet utan Säljö (2000) menar att lärandet sker i aktiviteter som måste analyseras för att förstå hur människor skapar mening av vad de upplever. En annan orsak till att den isolerade individen inte ligger i fokus är användningen av artefakter. Dessa artefakter är en förlängning av människa och vi är alltid intimt knuten till dem och deras funktion. Det går inte att skilja på en människas färdigheter och vår användning av artefakter, utan lärandet ligger i hur artefakter används i specifika syften.

De fysiska och intellektuella/språkliga artefakter används i syfte att mediera verkligheten i olika aktiviteter. Människan befinner sig inte i en omedelbar kontakt med verkligheten utan vi behöver artefakter för att kunna mediera dess mening i de sociala kontexter vi befinner oss. Vi kan alltså inte studera artefakterna separat från det mänskliga tankeprocesserna, inom det sociokulturella perspektivet, eftersom tänkandet utövas i symbios med artefakterna i sociala kontexter. På samma vis är det inte möjligt att studera en människas tankeprocess utan medierande artefakter eller den sociala sfären eftersom den personen inte längre har tillgång till sina sociokulturella resurser. Tankeprocesser sker när det skapas och fasthålls en gemensam förståelse av en handling eller en händelse och denna delade förståelse utvecklas sedan genom kommunikation (Säljö, 2000).

3.1.1 Språk som redskap

Säljö (2015) referera även till Vygotskij som menade att det viktigaste redskapet vi har är språket. Med begreppet ”språk” menas inte enbart vårt modersmål eller andra talspråk utan Vygotskij syftar på ett med semiotiskt flexibelt teckensystem han benämner som ”signs” (Säljö, 2015). Den kommunikation som sker mellan ungdomar idag på social media består till stor del av ett relativt nytt semiotiskt teckensystem (eller ”signs”). Det är en frekvent användning av förkortningar och symboler, vars innebörd inte bara skiftar från kultur till kultur utan också mellan specifika sociala kontexter. Det är därför viktigt att skapa sig en förståelse för detta digitala teckensystem, där grammatiken mer kretsar kring känslor och kontext än korrekta satser och meningar, om vårt mål är att få en insikt i elevernas lärande och utvecklande och på så vis kunna ge adekvat återkoppling och motivering. Ett sätt att göra det på är att gå in på bildsemiotiken. Vi kan här inte bara få en djupare förståelse för hur kommunikation kan ske i den digitala sfären utan också hur bilder kan läsas genom ett bild-och kultursemiotiskt perspektiv.

3.2 Bildsemiotik

I föregående avsnitt under rubriken *Ikoniska och indexikala tecken* gavs en redogörelse av dessa teckenkategorier för att ge en fördjupad förståelse över hur användarna kommunicerar med varandra, genom ett textbegrepp som även inkluderar bilder. För att kunna skapa en förståelse av bildens mening, förklarar Eriksson & Göthlund (2014), definieras de delar av bilden som innefattar en betydelse. Detta utförs genom att dela in meningen i två olika nivåer, denotation och konnotation. Den denotativa nivån står för teckens grundförståelse där vad bilden föreställer definieras, utan att lägga in associationer eller värderingar. Därefter fastställs bildens merbetydelser

vilket benämns som dess konnotationer. Dessa är starkt knutna till kulturella normer och även personliga erfarenheter.

I tolkning av bilder har även kontexter en signifikant betydelse. Bengt Lindgren och Gert Z Nordström menar i boken *Det kreativa ögat: om perception, semiotik och bildspråk* (2009) finns det fyra kontexter som bör beaktas inom bildtolkning. Den första är *sändarkontexten* då perspektivet från individen eller individerna bakom en bild tas i beaktning och beroende på vem sändaren/sändarna är påverkas vår tolkning av bilden. Därefter kommer den *inre kontexten* och den *yttre kontexten*. Den inre kontexten styrs av vad som analyseras, alltså vad analytikern anser är relevant att fokusera på. Det kan vara bilden som helhet, en detalj eller kanske dess utförande. Den yttre kontexten behandlar vad som sker i bildens omgivning men detta kan uppfattas på varierande sätt beroende på om bilden betraktas under olika förutsättningar. En bild får t.ex. olikartade yttre kontexter beroende på om den visas på en utställning eller som en digital bild på internet. Den sista kontexten är mottagarkontexten och den kan vara solitär eller kollektiv. En upplevelse kan ju antingen ske när en person är i avskildhet eller tillsammans med andra personer och båda dessa scenarion ger olika intryck till mottagaren. Det finns ingen skarp gräns mellan alla dessa kontexter utan de går in i varandra till en viss del och detta kan påverka tolkningen (Lindgren & Nordström, 2009).

I Tildes rapport från 2009 skriver Anders Marner om bildanalyser genom ett kulturellt bildsemiotiskt perspektiv. Han tar upp begreppen *avbildbarhetsrummet*, *avbildningsrummet* och det *referentiella rummet*. Avbildbarhetsrummet innebär det utrymme som bilden befinner sig när vi betraktar den (t.ex. vår TV, ett galleri eller vår smarta telefon). I avbildningsrummet kan vi föreställa oss en förlängning av det avbildade innehållet, om bilden t.ex. föreställer ett porträtt i halvkropp kan vi fylla i resten av kroppen utan att den faktiskt är avbildad eller kan vi ställa oss bakom målaren av porträttet och betrakta den skapa porträttet vi tittar på. Det referentiella rummet innebär den *tänkta* platsen som bilden befinner sig, i en landskapsmålning t.ex. kan vi visualisera de lukter, ljud och känslor vi kan uppleva där och kanske även kan vi föreställa oss vad konstnären förnimmer i skapandet av bilden, alltså sändarens perspektiv. Med hjälp av vår fantasi kan vi, i betraktandet av en bild, kliva ut från vårt avbildbarhetsrum och träda in i det referentiella rummet. Vi kan föreställa oss en mänsklig kropp från en närbild av en hand eller lära känna havens djup med hjälp av bilder från undervattenskameror. Vi kan även välja att inte gå in i bildens subjektposition utan se på bilden ur metasemiotiskt perspektiv där bilden analyseras med syftet att förstå dess konstruktion, lära sig om ljussättning t.ex. genom att analysera ett reklamfoto. En medveten bildbetraktare kan gå in i och lämna bildens subjektposition samtidigt som en mer okritisk bildanvändare kan ha svårt att se skillnad mellan bilden som sådan och det referentiella

rummet, därmed kan bilden uppfattas som ”verklig”. En elev kan t.ex. ha svårt att uppfatta att en reklambild är ljussatt då den kanske antar fotografen har tagit ett foto av en verklig händelse.

4 Tidigare Forskning

I detta avsnittet redogörs för vetenskapliga artiklar som anses vara relevanta för studien. Forskningen härstammar till största del från nordamerika då merparten av forskning angående användningen av social media inom bildundervisning är baserad där. Med tanke på att den nordamerikansk skolkulturen är relativt lik den skandinaviska anses denna forskning vara överförbar till bildundervisningen i den svenska skolan. Översikten går igenom hur en social media modell kan användas i bildundervisning och hur elever skapade egna didaktiska strukturer för inläring som sträckte sig utanför klassrummets tid och rum. Forskningsöversikten går även specifikt in på ett särskilt socialt mediaforum kallad deviantART (ett digitalt forum där användare kan dela med sig av sina verk och integrera med varandra), där det ges en fördjupad insyn till de resurser och verktyg som kan införlivas in i bildundervisningen från social media. Den tidigare forskningen ger en kontext till hur social media kan användas inom bildundervisningen och visar på hur elever använder och påverkas av social media i sitt bildskapande.

4.1 Bildundervisning genom social media

I forskningsartikeln *Learning and Teaching Art Through Social Media* (2012), redogör Juan Carlos Castro för sin kvalitativa fallstudie angående sociala strukturer och inlärningsprocesser som sker på sociala medier och de fördelar som kan vara till gagn för skolans bildundervisning. I studien ingick femton elever från årskurs nio upp till tredje året på gymnasiet och fyra bildlärare. Den sträckte sig över tio veckor och genomfördes i Montreal, Quebec i Kanada. Castro skapade (med hjälp av en *open source* plattform) en *online community* vid namn *New Media & Social Networking in Art Education* (NMSNAE) som skyddades av ett lösenord och en inbjudan krävdes för att delta. I detta sociala nätverk kunde informanterna lägga upp bloggar, digitala foton, chatta och skriva i diskussionsforum. Meningen var att NMSNAE skulle likna de mer välkända sociala nätverks websidorna för att kännas bekant och användarvänlig. Under den första fasen arbetade informanterna med deras relation till begreppet *lycka*, både deras kulturella och personliga relation. Två olika premisser gavs för denna uppgiften, den ena var teman som gavs ut i början av varje vecka och den andra en konstdokumentär som informanterna kunde använda som ett stöd och inspiration. Den andra fasen skiftade fokus till, vad Castro kallar, den kollektiva kunskapen som representerades genom de diskussioner, dialoger och konstnärliga undersökande. Mer specifikt var informanterna uppmanade att vända sin konstnärliga undersökning mot varandras bilder, videos och textdokument som fanns i NMSNAR:s nätverk.

Castor menar att social media är en öppning för ungdomar att socialt relatera till varandra i nya kontexter som inte är begränsad till skolan, hemmet eller ens fasta tidpunkter. För att förstå de ömsesidiga och dynamiska strukturer för lärande som förekommer i en social media kontext behövs det tas in i beräkning både individens inlärningsprocess och det sociokulturella perspektivet på lärande. Det gemensamma lärandet är inget nytt i bildklassrummet men det som kräver ny förståelse är kunskapsutbytet mellan individen och kollektivet genom social media.

I början av 2000-talet, skriver Castro, började bildpedagoger intressera sig för de utmaningarna som uppstår när samhället börjar integreras med det digitala sociala nätverket. Den dynamiska effekten av internet beskrivs genom Deleuze's och Guattari's (1987) metafor beträffande det rizomatiska lärandet. Denna metafor används för att visualisera en komplex dynamisk struktur som växer horisontalt utan en central punkt och som visar att undervisning och inläring inte alltid är linjära utan kan ske under oförutsägbara händelser. I komplexa tanke- och inläringssystem uppstår anpassningar och förväntningar ickelinjärt genom återkommande och utförliga återkopplingslingor. När en individ lär sig något nytt i bildklassrummet läggs denna kunskap in i det kollektiva inläringssystem som sedan kontinuerligt tillför tillbaka lärdomen till andra individer klassen. I fallet med social media fungerar denna mediering i form av texter, bilder och videos mellan individer. Det är här uppkomsten av kunskap sker genom en upprepande, kontinuerligt avancerade interaktioner mellan personer och kan aldrig härstamma uteslutande från en person, inklusive en lärare, utan är endast möjlig genom en social delaktighet.

När deltagarna i Castros studie blev tillfrågade hur de tog in ny kunskap genom websidan svarade nästan alla att de lärde sig genom att titta och kommentera på bilder, videos och texter online. En informatör förklarade att han tittade mycket på andras bilder i det sociala forumet deviantART och analyserade andras verk för att se vad som funkade och vad som inte gjorde det. En annan informatör klargjorde att det var en möjlighet för henne att använda sig av andras verk och inkorporera dessa i hennes egna alster. Hon utvecklar:

I really like how we can incorporate our own ideas with other people's artwork. I think that is really awesome. Sometimes it makes me sad that others have thought of such great ideas I couldn't think of and this project gives me the chance to use my own style and remake an artwork of the similar idea.
(Lee, 2012, sid.160)

Att använda andras tankar som utgångspunkt och utveckla dessa är en viktig metod i inlärningsprocessen på sociala medier.

Att kunna se kommentarer och dialoger som har blivit uppladdade av andra användare beträffande andras verk var signifikant för inlärningsprocessen då informanterna förklarade att de kunde få ”återkoppling från andras återkoppling”. Denna sorts återkoppling skiljer sig från den traditionella som sker i bildklassrummet på så sätt att den sker genom asynkron kommunikation, vilket innebär att återkopplingen inte sker i direkt respons till individens prestationer utan inträffar utanför bildklassrummets tid och rum. Återkopplingen blir också bestående eftersom den samlas över tid till den associerade bilden. Detta beskrivs som icke-linjära interaktioner som sker asymmetriskt, vilket betyder att flödet av interaktioner sker i flera olika riktningar. Till skillnad från linjära interaktioner där flödet endast går i en riktning kan icke-linjära interaktioner (i detta fall lämnade kommentarer) påverka flera individer även om de från början endast var menade för en specifik individ.

Skiftet i den rumsliga kontexten förändrar även en individs relation till andra individer samt deras kunskap och tankar. I Castros studie visade sig detta vara en positiv inverkan på inlärningsprocessen när det gällde bildundervisning. En informatör klargör att möjligheten till att betrakta andras verk i sin egen tid och i sitt eget utrymme var en viktig fördel med att inläring via social media.

I find I don't really see what is going on other than in my own thing in class... you get more ideas by looking at other people's work ... in class, I always tend to be peeking over, I don't talk to anybody, so... online is easier. It is less awkward. (Knoll, 2012, sid.153)

Kommentarer och diskussioner sker såklart även i det analoga bildklassrummet men social media ger tillgång till möten i öppna kontexter som väljs av individen själv och detta i sig gör en skillnad i att lämna och ta emot kommentarer. Kommentarer lagras och utvecklas även över tid och kan alltid återbesökas närsomhelst.

I sin slutdiskussion anser Castro att vi måste förändra hur vi ser på lärarens och elevens identitet inom social media. En lärare är inte alltid endast en lärare på samma sätt som en elev inte alltid endast är en elev. Båda parter ingår i ett föränderligt kollektivt system av meningsskapande. Det är inte sagt att detta inte kan ske utanför social media utan Castro menar att social media ger *möjligheten* för de två olika rollerna att kontinuerligt och dynamiskt omforma varandra genom bild- och konstundervisning. Definitionen av lärare borde även sträcka sig längre än till en individ och bör omfatta bilder, objekt, händelser, möten m.fl. Men att använda sig av social media inom bildundervisning betyder inte att ansvaret hos bildläraren avtar. Det är fortfarande viktigt att eleverna har struktur genom satta begränsningar, återkoppling och planering av kursen. Castros poäng är att det inte finns *en* orsak till den sortens inläring som sker på social media utan det är

en fråga om de relationer som utvecklas och det beroende som individer skapar av varandra. Det är viktigt att inte försöka kontrollera varken individen eller kollektivet, utan vilja delta som en del av det och förstå att även kollektivet utvecklar och lär.

4.2 Resurser och didaktiska verktyg för bildundervisning genom social media

Brian L. Jones är en bildlärare som utförde en praxisnära fallstudie (*Collective Learning Resources: Connecting Social-Learning Practices in deviantART to Art Education*, 2015) angående det kollektiva lärandet och vilka resurser relaterade till lärandet som finns att hitta inom social media. Studien utfördes vid Marana Unified School District i Tucson, Arizona. Jones tittade på sina elevers aktivitet inom social media, i detta fallet websidan deviantART.com. DeviantART är en socialmedie plattform som är menad att främja konstnärliga uttryck. Jones blev överraskad över den kulturella komplexiteten och att han även kunde urskilja yttringar av framstående konstteorier i kommentartrådarna.

Jones tar upp två kunskapsförmedlande verktyg som tillämpas av användare på deviantART. Det första är inspelade videos eller stillbilder som visar progressionen av skapandeprocessen och dess mest avgörande tillfällen. Detta är ett praktiskt sätt för mer erfarna användare att dela med sig av sin kunskap till noviser och det refereras oftast till som *WIP* eller *Work In Progress*. Det kan även finnas ett av ett kommentarspår av kreatören som ger insikt till dess tankar och process. Det andra verktyget som används är såkallade *memes* eller närmre bestämt *Improvement memes* (IM). En meme är en idé, beteende eller stil som sprids från person till person inom en viss kultur. Den mest populära användningen av memes är en bild eller video som vem som helst kan ladda ner, modifiera och sedan ladda upp igen. En IM omfattar en mall som kan laddas ner och sedan fyllas i med de alster som en användare har producerat under en längre tid för att kunna reflektera över sin egen utveckling. Denna meme kan sedan laddas upp för andra att kommentera och diskutera kring. Det har även visat sig att användningen av IM:s har en tendens att höja engagemang och motivation hos användare i digitala nätverk.

Jones har klargjort sju didaktiska antydningar i det sociala forumet deviantART och definierar dessa som: produktion av formella resurser, remediering, multimodala bedömningar, gemensamt lärande, förbättring som prestation, ansvar för sin egen läroprocess och även stötta andra i deras läroprocess. Alla dessa antydningar som sker inom det sociala forumet ger ny insikt till hur social media skulle kunna användas inom skolans traditionella bildundervisning.

Produktion av formella resurser innebär att det finns indikationer på att det används en typ av formella dokument i en informell inlärningsmiljö, t.ex. den designade IM mallen som publicerades av en användare för att sedan brukas av andra med meningen att reflektera över sin egen läroprocess (Jones, 2015).

Jones såg att informanterna tog sig rätten att imitera, remediera och tillgodogöra sig andra professionella artefakter i syfte att använda det till det kollektiva lärandet. Informatorn tar in kunskap samtidigt som den skapar ny genom att vara både konsument och producent (inom sociala medier) eller elev och lärare (inom skolan). För att få en större förståelse av vad remediering är ger Jay David Bolter och Richard Grusin en beskrivning i boken *Remediation, Understanding New Media* (1999). Bolter och Grusin redogör för remediering som att ett medie återanvänds, eller lånas, in i ett annat. En användning av remediering tillämpas kanske mest inom konst och musikvärlden, där olika delar av ett äldre medie klipps ihop och används i ett alternativt syfte, som ett slags kollage. Beträktaren kan se att bitarna kommer från olika originalkällor men även att det skapar en annan helhet (Bolter & Grusin, 1999).

Jones (2015) karakteriserar multimodal bedömning som att det finns fler sätt att se på en prestation som inte är bunden till traditionella text-och språkbegrepp. En användare kan kommunicera ett överflöd av information genom t.ex. musik, sång, klippning och remediering. Även IM:s främjar för en självbedömning som kräver både en metakognitiv tankeprocess och självreflektion.

Det gemensamma lärandet är en norm inom det sociala nätverket. Att dela med andra och hjälpa varandra är en stor drivkraft bakom att skapa nya verk och användare förväntar sig interaktion med andra användare genom kommentarer och att ”tagga” sina verk.

Genom att prioritera den egna utvecklingen och inte yttre belöningar som motivation visar användarna att de inte använder jämförelser med andra användare överlag utan ser istället efter andra alternativ. IM:s har en struktur som ger möjligheten att svara till jämförelsen av andra med hjälp av att den är flexibel och öppen för stor variation då användaren kan själv fylla vad den vill jämföra. Det kanske är hur individen har förbättrats från år till år, hur den tekniska skickligheten har utvecklats eller progressionen av den konstnärliga förmågan.

Att stötta andra i deras läroprocess och att ta ansvar för sin egen är en viktig del av det kollektiva lärandet i sociala medier. Det finns en förväntning hos användare som laddar upp stoff, likande WIP:s, att andra användare kommer att sälla ut och appropriera vad som är värdefullt för deras utveckling. Även när det gäller IM:s är meningen att de ska motivera användare att få insikter och dra egna slutsatser angående deras personliga konstnärliga utveckling. I båda fallen förutses användarens ansvar gentemot det egna lärandet.

Dessa sju didaktiska antydningar ger ny kunskap gällande bildundervisning i en digital tidsålder. De visar att elever kan strukturera inlärningsresurser som förkroppsligar det gemensamma lärandet och ansvaret för den egna lärprocessen. Det finns likheter mellan skolans bildundervisning och den handledningen som sker på sociala nätverk gällande självvärdering och kamratresponser, självmotivering och gemensamt lärande. Men tillvägagångssätten är olika, till största del hur digital teknologi används av ungdomar och hur den används av skolan som institution i syftet att utveckla sin bildskapande förmåga och process. Den information som Jones har framställt i sin studie kan verka som en guide för bildlärare som vill inkorporera sociala medier och digital teknologi in i dagens bildundervisning (Jones, 2015).

4.3 Sammanfattning av tidigare forskning

Castor (2012) beskriver i sin forskningsartikel att lärandet i den digitala sfären som av en rizomatisk natur, där inläringen inte alltid sker i en horisontal riktning utan genom oförutsägbara händelser. Det visar även att elevers utvecklingsbanor inte är separerade utan påverkar varandra genom upprepade interaktioner och ur dessa interaktioner skapas ny kunskap. Även återkoppling i form av kommentarer och dialoger var viktig då eleverna kunde återkomma till dessa när de ville och reflektera med nya förhållningsätt från gång till gång. Genom internet och sociala forum möter eleverna även en större mångfald av bilder och en divergens i tankar och idéer. Definitionen av lärare borde även sträcka sig längre än till en person och även inkludera bilder, objekt, händelser eller möten. Bildläraren kommer alltid att vara viktig i bildundervisningen men bör även ha en förståelse för att kollektivet även kan lära ut.

Jones (2015) menar i sin artikel att om elevernas bild- och meningsskapande aktivitet på social media granskas kan vissa didaktiska strukturer och resurser uppfattas som är specifikt skapade för utveckling och inläring. Två kunskapsförmedlande verktyg som används på social media är Work In Progress (WIP) som oftast i formen av kortare videos som visar avgörande delar i en skapandeprocess och Improvement Memes (IM) som kan laddas ner och ger användaren en möjlighet att fylla med sina verk från en tid tillbaka för att kunna se sin egen utveckling.

Sju didaktiska antydningar upptäckes i det sociala forumet deviantART och dessa antydningar identifierades som produktion av formella resurser, remediering, multimodala bedömningar, gemensamt lärande, förbättring som prestation, ansvar för sin egen läroprocess och även stötta andra i deras läroprocess. Dessa sju didaktiska antydningar skapar nya insikter till hur bildundervisning kan samverka med den digitala tidsåldern som vi befinner oss i. De pekar mot

att elever är kapabla till att skapa egna inlärningsstrukturer som är förankrade i och speglar det gemensamma lärandet samt ansvaret för den egna läroprocessen.

5 Metod

I detta avsnitt ges en närmare förklaring av de metoder som har valts för att genomföra studien, urval av informanter och studiens kvalitativa och kvantitativa ansats. En orientering av studiens analysmetod och dess tillförlitlighet presenteras därefter samt studiens genomförande och etik.

5.1 Metodval

I denna studie har en etnografisk online-metod använts som utgår från ett traditionellt etnografiskt tillvägagångssätt där observationer och intervjuer är de mest väsentliga delarna (Bengtsson, 2011). Litteraturstudien skedde genom användningen av relevanta sökord, som kombinerades med booleska operatörer, i lämpliga databaser (Barajas, Forsberg & Wengström, 2013). Även manuella sökningar som utgick från studentuppsatser och annan litteratur förekom. Empirin samlades in genom en digital enkät som skickades ut till konton på Instagram som använde sig av hashtaggen #youngartist. Frågorna formulerades utifrån Statistiska Centralbyråns bok *Frågor och Svar - om Frågekonstruktion i Enkät- och Intervjuundersökningar* (Persson, 2016). Materialet analyserades sedan genom begrepp inom det sociokulturella perspektivet på lärande (Säljö, 2000, 2014 & 2015) och studiens frågeställningar. Visuellt material samlades in genom digitala fältanteckningar i form av skärmdumpar och analyseras med en förankring i bildsemiotisk analys och, i likhet med empirin från den digitala enkäten, begrepp inom det sociokulturella perspektivet på lärande. Begreppen i fråga är *artefakter*, *mediering* och *det gemensamma lärandet* som förklarades närmare i föregående teoriavsnittet.

5.1.1 Etnografisk online-metod

För att få en djupare förståelse för den etnografiska online-metoden är det en fördel att komma tillrätta med vad en etnografisk metod innebär. I boken *Deltagande observation* (2005) beskriver Katrine Fangen att den etnografiska metodens mest utmärkande drag är den deltagande observationen. Genom att delta i situationer som antingen är vardagliga eller ovanliga och medverkar i samtal med personer i dessa situationer samlar forskaren in väsentligt information till studien. Detta kallas också för fältarbete. Även mer kortvariga studier i den ”egna kulturen” betecknas som etnografisk studie. I den deltagande observationen utför forskaren två handlingar på samma gång, forskaren innefattar sig själv i situationer och samspel med andra personer samtidigt som den studerar deras handlingsätt i situationen. I den etnografiska studien ligger

intresset i vilka aktiviteter människor själv sätter igång, hur de interagerar med varandra och vad de säger utan att forskaren i sig styr situationen. Det är också vanligt att den etnografiska studien kombineras med ett antal andra datainsamlingsmetoder som frågeformulär och intervjuer.

Martin Berg skriver i sin bok *Netnografi - att forska om och med Internet* (2015) att i takt med att Internet växte, under 1990-talet, framkom även insikten att det integrerades in i vardagslivet och att de digitala identiteter som skapades online var en förlängning av dessa personer i den materiella världen. Konsekvens av detta var att de digitala rummen inte längre ansåg vara radikalt annorlunda än kroppsliga rummen och på så vis kunde etnografiska metoder tillämpas inom internetbaserad forskning, även om det innebar en del omarbetning och vidareutveckling av för att kunna möta de nya behoven som den digitala sfären kommer med (Berg, 2015).

Stina Bengtsson förklarar i ett kapitel från *Många Möjliga Metoder* (2011) att idag finns det en ofantlig mängd av producerat och publicerat material i vår vardag, som kommer från de mest välkända sociala nätverk. De tekniska förutsättningarna har stor betydelse för att skapa både möjligheter och begränsningar för möten mellan forskaren och de kulturer och social samvaro som finns i den digitala världen (Bengtsson, 2011). Berg (2015) menar att eftersom användare av digitala medier själva utför en del av den etnografiska processen genom att delge en större mängd information till allmänheten finns det inte ett lika stort behov av en metod till att samla in empiri inom den etnografiska online-metoden. Däremot ligger det ett större fokus på att tolka all den information som finns tillhands och att vara fokuserad i insamlandet av den (Berg, 2015).

I vissa sociala nätverk sparas alla interaktioner som kommentarer och visningar, detta gör det möjligt för forskaren att närsomhelst kunna gå tillbaka och undersöka dessa, vilket innebär att tidsaspekten inte är lika relevant (Bengtsson, 2011).

Inom den etnografiska online-metoden kan studieobjekten vara *diskussionsforum*, *sociala nätverkssajter*, *datorspel* eller en *virtuell värld*. Eftersom alla dessa digitala platser är mycket omfattande är det viktigt att begränsa undersökningen till en infallsvinkel t.ex. en specifik diskussionstråd, en grupp av individer eller ett fenomen som är utmärkande för just ett särskilt digitalt forum. Här spelar även den sociala dimensionen in, det är viktigt inom den etnografiska forskningstraditionen att skapa en relation mellan forskare och informator som grundar sig i ett ömsesidigt förtroende. Ett sätt för forskaren att inge förtroende är att vara öppen med informatorn(na) med att den är där i studiesyfte, att material samlas in och hur det materialet kommer att användas. Till en början inleds studien med att forskaren observerar personer och sociala miljöer på ett avstånd för att få en insikt i kulturen som ska studeras och detta är något som kan utföras utan samtycke från de observerade (Bengtsson, 2011).

En etnografisk metod består oftast av både intervjuer och observationer, det är därför essentiellt att förvissa sig om access till kvalitativa intervjupersoner. I digitala miljöer finns det möjligheten att bli medlem i det forumet som är av intresse och därefter skicka intervjufrågningar till potentiella informanter (Bengtsson, 2011).

Observationer i den etnografiska online-metod är i viss omfattning annorlunda än den traditionella metoden där forskaren, lite ostrukturerat, vandrar omkring i olika miljöer för att få en uppfattning av kulturella uttryck och koder innan den deltagande observationen äger rum. Det går lika utmärkt att flanera i den digitala världen genom att t.ex. surfa runt och finna länkar som tar en till andra platser och öppnar upp nya vägar. Det är däremot viktigt att dokumentera förflyttning genom t.ex. skärmdumpar, spela in film och fältanteckningar. Avsaknaden av denna dokumentation riskerar beskrivningen av kulturen och miljön som opreciserad och inte tas på större allvar (Bengtsson, 2011). Berg (2015) kalla denna sorts observerande för orienterande forskning där forskaren försöker få en känsla av de sammanhang som uppstår i den digitala miljön och om de passar det syftet som forskaren har. Detta är en fas då forskaren inte behöver ge sig till känna utan istället använd den information som samlas in för att skapa en förståelse över hur en dialog kan föras mellan forskare och informator i den framtida deltagande undersökningen (Berg, 2015).

5.1.2 Visuell metod

Vaike Fors och Åsa Bäckström skriver i *Visuella metoder* (2015) att visuellt material kan användas både i studie av visuell kultur och i visuell forskningsmetod. Skillnaden mellan de två är att i visuell kultur utövas forskning av bilder och i visuell forskningsmetod produceras bilder i forskningssyfte. Att ha tillgång till ett visuellt material i empirin ger även möjligheten att skapa mening och tolka datamaterialet i sin analys på ett mer mångskiftande sätt än om empirin endast består av text.

Författarna refererar till Gillian Rose (2012) som menar att det finns tre utrymmen där mening kan skapas av bilder. Där bilden tas (den teknologiska dimensionen), bilden i sig (kompositionens dimensionen) och där bilden visas (den sociala dimensionen). Den teknologiska dimensionen motsvarar vilka tekniker som har nyttjats vid producerandet av bilden, hur den har visats upp och hur den har cirkulerats. Kompositionens dimensionen handlar om vilken genrer som styr bilden uppbyggnad, bilden kan ha mycket varierande uttryck om det handlar om en modebild, porträtt eller en sportbild. Den sociala dimensionen innebär de institutioner och utövare som omger bilden, vilka som ser och använder bilden och på vilket sätt (Fors & Bäckström, 2015).

I denna forskningsrapport är det den sociala dimensionen som är av särskilt intresse då studien riktar sig mot hur ungdomar använder sig av sociala medier i syftet att skapa mening och ny kunskap genom bilder. I analysen av denna studie kombineras den sociala dimensionen med bildsemiotik med hjälp av Marners (2009) och Nordströms (2009) begrepp angående bildsemiotiska analyser för att få en fördjupad insikt i hur Instagrams användargränssnitt visar upp bilder upp i relation till avbildbarhetsrummet, avbildningsrummet och det referentiella rummet. Genom Nordströms begrepp kan en förståelse skapas över hur de yngre användarna kommunicera genom bilder och hur detta kan främja det gemensamma lärandet.

Fors och Bäckström menar att inom visuella kulturstudier ligger fokus på redan producerade bilder och kan uppfattas väl ensidiga då de inte tar hänsyn till de sociala sammanhangen. Men författarna tar även upp Martin Lister och Liz Wells (2001) som menar på att detta behöver inte alls vara fallet, utan visuella kulturstudier kan även innebära att beaktning tas till meningsinnehållet i bilder och hur det påverkas av det sociala sammanhang som de cirkulerar i (Fors & Bäckström, 2015).

5.1.3 Urval av informanter

När sökningen av informanter till studien påbörjades visade det sig att användningen av hashtags var mycket givande. Användarna på Instagram har en vana av att ”tagga” vissa nyckelord till sina bilder vilket gör att dessa verk blir enkelt sökbara. I denna studie användes hashtaggen #youngartist för att finna de yngre kreatörerna i det sociala nätverket. Detta resulterade i en uppsjö av ett stort antal konton där användarna laddat upp verk av varierande kvalitet och konstnärliga uttryck. Meningen var att försöka hitta användarna som såg ut att producera ett flöde av verk och var på något sätt engagerade i sitt eget eller andras utveckling av bildskapande förmågor. Ett stort antal konton mönstrades vars upplägg bestod av måleri, skulptur, teckning, foto, digitala målningar eller performance art. Det var också viktigt att dessa användare var i den åldersgrupp som studien hade som syftet att undersöka, vilket var mellan 15–20 år. De användare som ansågs vara av intresse började följas av mitt personliga Instagramkonto och ett missivbrev skickades med en förfrågan om att delta som informator i undersökningen med en länk till den digitala enkäten. Runt ett 60-tal användare kontaktades angående medverkan i studien och av dessa deltog 25 stycken.

5.1.4 Enkät som metod

I Statistiska Centralbyråns bok *Frågor och svar - om frågekonstruktion i enkät och intervjuundersökningar* (2016) skriver Andreas Persson utförligt angående tillvägagångsätt gällande

utformning av enkäter, dess frågor och enkätmetodik. Enligt Persson finns det flera viktiga aspekter, som att tänka på vem som är mottagaren av frågorna, undvika svåra ord, förkortningar eller mångtydiga ord och tänka på längden av meningar. Den vanligaste formen av fråga är frågesatsen som kan delas upp i ja-nej-frågor eller frågeordsfrågor som inleds med t.ex. hur, var, när, varför. Frågans formulering bör inte vara av en ledande karaktär och detta kan undvikas genom att inte använda sig av värdeladdade eller icke-neutrala ord, inte syfta till auktoriteter likt läkare eller forskare. Användningen av normer, t.ex. ”andra tycker så här, vad tycker du?”, eller att endast redovisa för en sida av en sakfråga är ledande och bör undvikas. Även svarsalternativ kan vara ledande genom att t.ex. att en sida av sakfrågan ges fler svarsalternativ än den andra sidan. När frågorna är författade bör de sedan inte placeras i enkäten huller om buller utan det är viktigt att det finns en logisk följd till frågorna. Att gå efter trattprincipen, där frågorna går från det generella till det mer specifika, är en naturlig följd och att ge de känsligare frågorna plats längre ner i enkäten har en avskräckande effekt på hela frågeformuläret. Ett följebrev, kallad missiv, skickas ut till forskningsdeltagarna där nödvändig information angående undersökningen och motivering till deltagande ges (Persson, 2016). I denna studie gjordes en ansats till att formulera frågor som var i hög grad neutrala utan att lägga in några värderingar eller normer. Språket som användes var engelska och hölls relativt enkelt för att hålla en inkluderande karaktär. Enkäten strävade även efter att ha en logisk följd på där de mer allmänna frågorna var i början, de frågor som behandlade beteenden angående Instagram placerades i mitten och de mer personliga frågorna gällande upplevelser och självkänsla lades in sist i enkäten.

5.1.5 Sökning av litteratur

Den första sökningen efter litteratur startade med relativt få sökord och i flera olika databaser samt websidor. Sökorden valdes utifrån rapportens syfte samt frågeställningen och sökningen påbörjades i databasen Supersök och kombinerades med Booleska operatorer som AND, OR eller NOT, i detta fallet AND. Sökningen utfördes med engelska sökord för att få in ett större omfång av artiklar och med kombinationen av sökorden *Instagram + Art Education*, *Feedback + Art Education* och *Social Network + Art Education + Instagram*. En sökning gjordes på websidan Google Scholar för att även här fånga upp uppsatser, essäer och annan intressant information som kanske inte är vetenskapligt förankrat men som skulle kunna leda till intressanta och vetenskapliga källor genom en manuell sökning från referenslistorna. Litteraturen till avsnittet Tidigare Forskning, i rapporten, förekom i ProQuest's databas Art and Humanities Database som gick att hitta i Göteborgs Universitetsbiblioteks lista över databaser. Här användes sökorden *Instagram + Art Education*, *Social media + Art Education* och *Social Network + Art Education*.

Abstracts lästes från de artiklar vars titlar såg intressanta ut och de som fortfarande, efter detta, ansågs lämpliga djuplästes. De artiklar som framkom under denna första initiala sökningen i Supersök utgjorde en del av underlaget till Bakgrunds stycket i rapporten men bidrog även till Tidigare Forskning. Samtliga artiklar är peer reviewed, med undantag från det texter från Google Scholar, och omfattar både nationell och internationell forskning. Sökningen utgjordes med stöd av boken *Systematiska litteraturstudier i utbildningsvetenskap vägledning vid examensarbeten och vetenskapliga artiklar* (Eriksson Barajas, K., Forsberg, C. & Wengström, Y., 2014)

5.1.6 Kvantitativ och kvalitativ metod

Studiens huvudsakliga ansats är att använda sig av en kvalitativ metod, med kvantitativa komponenter. Jan Hartmans beskrivning av den kvalitativa metoden i boken *Vetenskapligt tänkande - från kunskapsteori till metodteori* (2004) innebär en rättfärdigad tolkning av en eller flera individers livsvärldar. En individs livsvärld är där den skapar mening och förståelse för sin omgivning. Denna studie har använt sig av en analytisk induktion, som Hartman förklarar, är en insamling av empiriskt material utan värdering som sedan analyseras genom den valda teorin. Detta innebär att studien inte utgår från att testa en hypotes, som i den kvantitativa metoden, utan att söka ett svar på en formulerad fråga eller frågeställningar. Det visuella empiriska materialet strävade efter att vara teorineutralt (att inte låta det teoretiska perspektivet styra över insamlingen av materialet) och samlades in från flera olika källor i undersökningen av forskningsfältet genom digitala fältanteckningar och observationer, vilket går i linje med den kvalitativa metoden (Hartman, 2004). Den digitala enkätens utformade benämns som en *halvstrukturerad intervju* i egenskap med den kvantitativa metoden. Detta innebär att det enkäten består av ett antal frågor som ställs i ordning men det finns möjlighet för informanterna att formulera sig fritt. Tolkningen av det empiriska materialet återgår till den kvalitativa metoden där vi kan, genom kodning och kategorisering (vilket redogörs för i följande avsnitt Analysmetod), finna olika individers föreställningar om sin egen livsvärld och göra en rättfärdig tolkning av den (Hartman, 2004).

5.1.7 Analysmetod

Den insamlade empirin från den digitala enkäten (som besvarades av 25 informanter) samt det visuella materialet som bestod av skärmdumpar, analyserades genom relevanta begrepp från det sociokulturella perspektivet på lärandet samt utifrån de tre frågeställningarna. Begreppen ifråga är *artefakter och mediering* samt *det gemensamma lärandet* (Säljö, 2000 & 2015) som innefattar sociala kontexter, resurser för lärande och återkoppling (Hattie & Timperley, 2007).

I det visuella empiriska materialet undersöks de fysiskt teknologiska artefakter som brukas och vilket bildspråk som används i syfte att kommunicera och delge kunskap i användarnas flöde. Granskningen ger även en bild över individers form av kommunikation och på vilket sätt kunskap förmedlas samt skapas genom bilder med stöd av både Marners (2009) och Nordströms (2009) bildsemiotiska analyser. Analysen grundar sig i begreppen *artefakter*, *mediering* och *det gemensamma lärandet*.

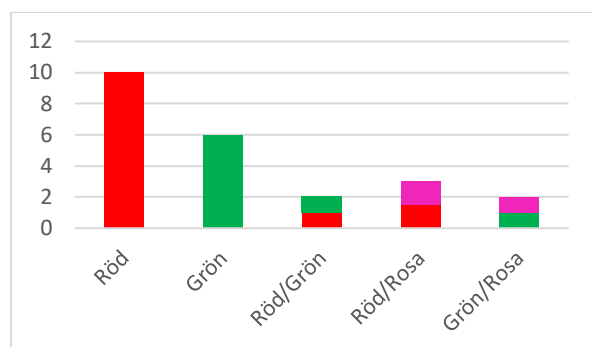
Enkäten analyseras genom det sociokulturella perspektivets begrepp *det gemensamma lärandet*, och studiens frågeställningar, vilka är:

- *Hur används social media för att eventuellt skapa ny kunskap angående bildskapande och bildkommunikation?*
- *Hur kan elevers bildskapande påverkas av social media?*
- *Vilka likheter finns det eventuellt mellan social media och skolans bildundervisning gällande att skapa kunskap inom bildskapande och bildkommunikation?*

Enkätens frågor utformades efter begreppet *det gemensamma lärandet*, som sträcker sig över hela enkätundersökningen, och studiens frågeställningar. Informanternas svar utgick från deras personliga erfarenheter och deras ålder varierar till en relativt hög grad. Detta visade sig genom att informanterna hade olika uttrycksätt när det gällde frågorna som gav utrymme för dem att fritt formulera sig. Detta innebar att tolkningen och kategoriseringen gjordes efter att noga studera svaren och att använda kodning (Hartman 2004).

Ett exempel av en sådan tolkning och kategorisering är en av frågorna i enkätens första del som baserades på studiens frågeställning första punkt och löd *What is your main reason to post pictures on Instagram?*. Meningen med frågan var att få en insikt till hur informanterna använder sig av det digitala forumet och vad de vill få ut av det. Informanterna svarade här genom att fritt formulera sig i en mindre text ruta. Efter en genomgång av de insamlade svaren gjordes en öppen kodning, vilket innebär en sökning efter gemensamma nyckelord eller nyckelmeningar i informanternas respons (Hartman, *Vetenskapligt tänkande - Från kunskapsteori till metodteori*, 2004). I detta fallet visade det sig att fraser som ”share my work” eller liknande användes mest frekvent. Dessa fraser kategoriserades som *Dela med sig av sin konst* och tilldelades en färgkod, i detta fall Röd. Det uttalandet som också gjordes ofta men inte riktigt lika förekommande var “To possibly make my art as my career” och kategoriserades som *Vill kunna leva på sin konst* samt färgkodades som Grön. Dessa två uttalanden stod oftast för sig själva men kombinerades ibland och gavs då en grön/röd färgkod. Den tredje nyckelmeningen som upptäcktes var “Interacting with people” och kategoriserades som *Skapa relationer med andra människor* och gavs en Rosa färgkod. Denna kategorin stod emellertid aldrig för sig själv utan fanns alltid i kombination med en av de andra två

kategorierna vilket gav, istället för en rosa kod, två kombinationskoder av Röd/Rosa och Grön/Rosa. Nedan visas ett diagram av exemplet:

När denna delen av analysen är genomförd kan en huvudkategori urskiljas, i detta fall kategorien med en röd färgkod, och resultatet kan diskuteras utifrån studiens frågeställning som frågan baserades på och begreppet *det gemensamma lärandet*.

5.1.8 Studiens tillförlitlighet

Studiens reliabilitet kan vara problematisk då den baseras på de tolkningar och kategoriseringar som utgör en kvalitativ undersökning (Stukát., *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*, 2011) och jag, som student, är ovan inom detta område. Risken finns att tolkningarna kan vara av en ytlig karaktär och inte se till olika nyanseringar som en mer erfaren forskare skulle kunna urskilja. I ett försök att styrka reliabiliteten samt validiteten har enkätfrågorna utformats efter studiens syfte och även strävat efter en neutralitet för att undvika eventuella felkällor. Staffan Stukát (2011) menar att sådana felkällor kan visa sig genom att forskningsdeltagarna inte är helt ärliga utan ger de svar som de känner är det ”rätta”. Ett annat problem med enkätens validitet är att informanterna kan ha missförstått vissa frågor p.g.a. språkskillnader vilket kan resultera i en felkälla. Gällande den visuella empirin kan brister i reliabiliteten ha uppstått då mängden av material är enormt inom det digitala forumet och min tolkning av vad som är relevant att inkludera in i studiens undersökning kan ha varit bristfällig. Här kommer även validiteten in angående om min mätning täcker in det som studien syftar till att undersöka (Stukát, 2011). Det aktuella forskningsområdet är stort och arbetets tidsbegränsning samt min oerfarenhet att forska inom utbildningsvetenskap kan ha skadat validiteten gällande om det som skulle undersökas faktiskt har undersökts. Resultatet av studien kan såklart inte att generalisera över alla användare av Instagram men fokuserat kring yngre användare som nyttjar

Instagram i bildskapande och bildkommunikativt syfte kan eventuellt allmänna slutsatser dras, även om undersökningsgruppen till denna studie var relativt liten.

5.2 Genomförande

För denna studie lämpar det sig att till viss del använda en visuell kulturstudie med fokus på redan producerade bilder (Fors & Bäckström, 2015) från Instagram då fokus inte endast behöver ligga på bilderna i sig utan även deras sociala kontext. Undersökningen baseras på en kort etnografisk studie av en digital kultur som är bekant för mig som privatperson men inte som i rollen av forskare. Detta innebär att det är relativt enkelt att navigera i det digitala forumet men upptäckterna som görs är nyfunna. Under studiens gång då forskningsfältet (Instagram) undersöktes med förhoppningen att få en vidgad förståelse för det sociala forumets kultur och hur mening medieras, gjordes fältanteckningar i form av skärmdumpar av tillfällen där det ansågs finnas en typ av strukturer för det gemensamma lärandet eller utveckling av den bildskapande förmågan (Bengtsson, 2011). Dessa skärmdumpar analyserades genom en bildsemiotisk analys för att skapa en förståelse för det vidgade språkbegreppet som informanterna använder sig av i syftet att skapa en plats för det gemensamma lärandet. Strukturer kunde visa sig genom tutorials, olika konstnärliga workshops som *art challenges* eller *draw this in you own style*. Observationerna begränsades till de tillfällena då det framgick ett utbyte av återkoppling, jämförelser med äldre inlägg för att se sin egen utveckling, uppmuntran till gruppaktiviteter eller att dela med sig av sin process hos användarna. Det var även centralt, från en bildkommunikativ aspekt, att observera hur individerna laddade upp och organiserade sina bilder i sitt flöde. Vilken känsla och berättelse de ville förmedla till betraktaren och hur de ville att deras bilder skulle tittas på.

Som Bengtsson (2011) förklarade i tidigare under rubriken *Etnografisk online-metod*, är frambringandet av förtroende en viktig del av den etnografiska online-metoden. Anledningen till att inte bilda ett nytt konto som enbart skulle användas i forskningssyftet var att skapa ett förtroende till mig som en riktig person som genuint var intresserad av just den individen som en blivande informator. Min privata profil på Instagram är öppen för andra individer att följa och gilla mina uppladdade bilder och det var också det utbytet som skedde mellan mig och informanterna eftersom jag gick även in på forskningsdeltagarnas profiler och gillade deras bilder. Genom dessa handlingar skapades ett relativt ytlig förtroende som var tillräckligt för att informanterna skulle vara villiga att ta sig den tiden det tog att fylla i frågeformuläret. Även den faktorn att de kände sig utvalda bidrog nog även till att de var mer villiga att svara på mina frågor, vilket resulterade i en mer engagerade respons till enkäten.

Inget relevant diskussionsutrymme kunde finnas på den digitala sajten Instagram och det fanns då ingen möjlighet att observera eller delta i pågående diskussioner med användarna. Detta innebar att tidsfaktorn inte var en större angelägenhet utan en större del av datainsamlingen kunde göras genom observation av kommunikation mellan användare som redan skett och sparats. Det enda tillfället då det utbyttes en form av kontakt var genom Instagrams Direct Message funktion.

Enkäten (se bilaga 1) som skapades i Google Forms och bestod av 17 engelskspråkiga beteendefrågor i formen av frågeordsfrågor (Persson 2016). Frågorna följdes sedan antingen av flervals svar som forskningsdeltagarna kunde klicka i (med en möjlighet att skriva ner ett eget svar om inga av de påståendena som erbjöds kändes rätt) eller en tom textruta där de fick skriva ner sina egna upplevelser och tankar. Formulering av frågorna, och i vissa fall av de påståenden som erbjöds som svar, strävade efter att vara så neutrala som möjligt för att inte verka partiska till en viss typ av svar. Frågorna utformades med stöd av studien syfte och frågeställning och även artiklar från avsnittet tidigare forskning, där en förståelse för hur liknande undersökningar har genomförts och vad som kan vara intressant att vara extra uppmärksam på. Intervjuförfrågan (missivbrev (se bilaga nr1)) utformades som ett textdokument med en länk till enkäten, som sedan skickades till ett större antal individer via Instagram Direct Message, där 25 responser samlades in. All kommunikation skedde på engelska. I enkätförfrågan förklaras det att enkäten är en del av ett examensarbete i samband med bildlärarutbildningen på Göteborgs Universitet i Sverige. Även syftet med studien klargörs, däremot förbisågs det att informera om att informatören och dess svar var anonyma, men detta förklarades emellertid i ingressen till själva enkäten.

5.3 Forskningsetik

Enligt Vetenskapsrådet (2011) behöver inte all forskning prövas enligt etikprövningslagen som skapades 1 januari 2004. Forskning som inte behöver prövas är sådan som inte rör känsliga personuppgifter, inte omfattar fysiska ingrepp, inte medför fysisk eller psykisk påverkan eller uppenbart riskerar att skada försökspersonen. Det betyder inte att denna forskning kan fortgå utan etiska beaktningar. Även sådan forskning bör inte genomföras utan information, samtycke eller slumpmässigt valda informanter vars identitet inte får röjas vid publicering. Vissa lagar som inte uttalat berör forskning ska ändå tas in i beräkning, såsom Dataskyddsförordningen som införskaffades 2018, vilket brukade kallas för personuppgiftslagen, och arkivlagen (Gustafsson, Hermerén, Petterson., *God forskningssed*, rev. 2011). Dataskyddsförordningen ger privatperson vissa rättigheter gällande hanteringen av deras personuppgifter som namn, hemadress eller ID-kortnummer (datainspektionen.se). Arkivlagen innebär bland annat att all officiell forskning ska

arkiveras på rätt sätt där den inte riskerar att förstöras eller skadas och där den är lättåtkomlig så att rätten att ta del av allmänna handlingar underlättas (riksdagen.se).

Stina Bengtsson menar i *Många möjliga metoder* (2011) att under Internets barndom ansågs det vara en frizon som hade frigörande och oberoende egenskaper. Men med tiden har kommersiella intressen köpt upp flera sociala plattformar och startat en övervakning av personers intressen, vanor och åsikter i kommersiellt vinstsyftet. I många digitala kulturer uppmanas även användare att dela med sig av sin personliga information i utbytet mot riktat reklam innehåll som stödjer nyttjandet av mediet. Detta underlättar för forskare eftersom mycket information som är av intresse ligger redan upp och är lätt att uppsöka. Därför är det också mycket viktigt att forskare är varsamma med den information som den samlar på sig, materialet bör t.ex. vara anonymiserat.

Denna studie fokuserar sig kring yngre användare (individer som är i samma åldersgrupp som svenska högstadie- och gymnasieelever) av det sociala forumet Instagram. I Instagrams *Term of Use* (instagram.com) står det skrivet att användaren äger sina bilder men de tillåter även Instagram rätten att använda dem i offentligt syfte. Detta underlättade för min undersökningen eftersom det visuella materialet låg uppe som offentliga handlingar och de konton som granskades var inte privata utan öppna konton som alla med Instagram har tillgång till. Jag insåg emellertid att detta kunde skapa en friktion eftersom användarna kunde vara lätta att hitta om deras användarnamn offentliggjordes. Därför ansåg jag att en anonymisering av informanterna var nödvändig och det påverkade inte heller forskningens resultat. Inga personuppgifter har heller lagrats såsom kön, nationalitet eller andra identifierande aspekter, förutom ålder. Tydlig information angående studien har delgivits till de potentiella informanterna och alla svar på enkäten är anonyma. En faktor som jag inte räknade in var åldern på informanterna. Det var orimligt att veta hur gamla vissa av användarna var eftersom de oftast inte använder en förställande profilbild och alla skriver inte heller ut sin ålder. Detta resulterade i att en del av forskningsdeltagarna som blev skickade en enkätförfrågan och genomförde sagd enkät var relativt unga och det är osäkert om de förstod vad enkätens studiesyfte gällde vilket kan ses som om de inte blev tillräckligt informerade. Detta hade kunnat förhindrats om enkätförfrågan hade inkluderat en åldersbegränsning från t.ex. 15 år och uppåt.

6 Resultat

I detta avsnittets första del redogörs resultatet av det visuellt insamlade materialet från Instagram som analyseras genom ett bildsemiotiskt perspektiv och även genom de sociokulturella begreppen *artefakter*, *mediering* och *det gemensamma lärandet*. I avsnittets andra del utvärderas den digitala enkäten som ger en mer omfattande uppfattning hur olika individer ser på hur de använder Instagram, hur de skapar ny kunskap genom det digitala forumet, hur återkopplingen ser ut i jämförelse med deras skolgång och om deras självkänsla påverkas av den respons de får genom Instagram. Resultatet av enkäten redovisas genom diagram, sammanfattningar av de fritt formulerade svarstexterna och direkta citat från de anonyma informanterna. Resultatet av visuella materialet syftar till att visa hur Instagrams bildvärld ser ut och för att ge en uppfattning om hur artefakter och mediering används i det digitala forumet för att skapa platser där didaktiska strukturer främjar för ett gemensamt lärande. Det visuella resultatet utvecklas med hjälp av den digitala enkäten angående hur informanter använder sig av det digitala forumet i utvecklandet av det egna bildskapandet samt hur de nyttjar de didaktiska strukturerna för att skapa sig ny kunskap inom bildämnet. På detta vis ger de två resultaten tillsammans en fördjupad förståelse av hur bildkommunikation och bildskapande kan skapas genom Instagram.

6.1 Resultat av visuellt material

Skärmdumpar har tagits periodvis under studien, hashtaggar var mycket hjälpsamma och även kommunikation mellan användare gav information om var det gick att hitta material som var intressant för forskningen. Intressanta upptäckter var gruppverksamheter där ett gemensamt lärande tog plats, inspirationskonton eller uttryck för utveckling. Användares konton granskades även med intentionen att bättre förstå hur de kommunicerar och vad de vill säga med sina bilder.

6.1.1 Artefakter och mediering

När Instagramapplikationens sökfunktion används (genom hashtags) på en smarttelefon kan avbildbarhetsrummet (Marner, 2009) erfaras som snävt och det kan uppfattas som om bilderna bråkar om utrymme i ett tätt rutsystem (Bilaga 2). Det finns även en gif (video) uppe i högra hörnet som loopas och drar en hel del uppmärksamhet från de andra icke-rörliga bilderna. Det är svårt att få ett grepp om avbildningsrummet (Marner, 2009) när bilderna illustreras på det här sättet och det är först när en bild väljs ut, eller ”klickas på”, som formatet blir mer lätthanterligt i form av ett rullande system. Två bilder har valts ut från Instagram söksida (Bilaga 2). Bild två föreställer

ansiktet och en del av framtassarna på ett manligt lejon och bild tre föreställer ett pågående projekt av en öppen mun med blå/grön överläpp, underläppen har inte tillkommit än. I detta fallet är det referentiella rummet, med ett metasemiotiskt perspektiv, (Marner, 2009) mer intressant att analysera än avbildningsrummet. Intresset ligger ju inte i första hand huruvida vi kan uppfatta en förlängning i form av en lejonkropp i bild två eller en underläpp i bild tre utan det som är av intresse är den tänkta platsen som bilden befinner sig i. I båda fallen demonstreras de verktyg som har använts i skapandet av bilden i form av pastellpennor som noga har placerats omkring den tecknade bilden. Detta kan tolkas som en ansats till ett gemensamt lärande då användaren vill dela med sig av sin kunskap angående de material som behövs för att skapa bilden. Men det kan även antyda på en vilja att bevisa äktheten av verket genom att visa upp sina verktyg som använts i skapandet av bilden. Båda bilderna visa på ett jämt och mjukt ljus, som påminner om fönsterljus, under tiden som bilden fotades av vilket tyder på en förståelse för hur viktig presentationen av bilden är. Även den organiserade bakgrunden ger ett lugn till bilderna som ger mottagaren möjlighet att betrakta bilderna utan störande komponenter.

Användarnas konton har alla sina unika uttryck men det finns vissa likheter som går att se när det gäller hur de väljer att framställa sig själva och flera av informanter förklarade i den digitala enkäten när det gällde tema eller fritt arrangemang (vilket behandlas senare i avsnittet Analys av enkät). Vissa ser enbart styrka i att ha en sammanhängande presentation av sitt flöde och för andra är den konstnärliga friheten att experimentera och inte känna sig begränsade av ett tema viktigare. I bedömningen av vad som konstituerar ett tema och ett fritt arrangemang granskas vilken sorts berättelser och uttryck som kommuniceras av användarens flöde. Ett konto med ett tema kan bestå av bilder som utgörs av likformiga motiv, färgskala eller koncept. Ett fritt arrangemang medför ett större omfång av experimenterande där färdiga bilder kan blandas med skisser, texter eller inspirationsbilder (Bilaga 3–4).

En informator tog även in sin process i sitt flöde genom att fota av sin skiss/processbok och delade med sig till sina följare (Bilaga 5). Det som är intressant är nödvändigheten för en analog artefakt att transformeras till en digital artefakt i form av en bild för att kunna mediera forskningsdeltagarens tankeprocess. Effekten hade troligtvis inte haft samma intryck om valet hade gjorts att enbart använda sig av ett textdokument där innehållet i den analoga boken transkriberats och som lagts upp i flödet. Själv bilden av texten omformar den istället till ett konstnärligt uttryck som delger även en process.

6.1.2 Visuella aktiviteter och resurser för gemensamt lärande

En bildsemiotisk analys kan ge en mer fördjupad uppfattning över hur det gemensamma lärandet kan se ut på Instagram. I detta fallet så används Erikssons & Göthlunds (2014) definition av denotation och konnotation samt kontextbegreppen från Lindgrens och Nordströms (2009) bildsemiotiska analys använts. I de digitala fältanteckningarna (bilaga 6) visas ett upplägg från en yngre användare. Angående bildens denotationer ser det ut att vara en analogt tecknad bild och inte digitalt framställd, även om ett digitalt efterarbete kan ha utförts på bilden. Bakgrunden är till största delen cerise rosa med ett gråaktigt band av rök eller moln som sträcker sig diagonalt från bildens vänstra nedre hörn till det högra övre hörnet. I mitten av förgrunden finns en kvinnlig figur med en grå klädnad som är smyckad med cerise rosa blommor och har en hög krage. Figuren i sig är grå och har en långsmal hals, långt svart hår med lugg, diamantformat ansikte, halvslutna ögon, lite näsa och slutna mun. Ansiktsdragen är överdriva, i synnerhet formen av ansiktet och storleken på ögonen. Ovanför figurens huvud svävar en vit oval form som ser ut att bestå av någon slags piggar. Bildens konnotationer består av figurens klädsel, med sin höga krage, som ser ut att ha viktoriaiska rötter och figuren i sig har en serietecknings kvalitet. Figurens ansikte ger ett uttråkat intryck samtidigt som den vita ovala formen har en gloria effekt som ger uppfattningen av ett helgon.

När det gäller de fyra kontexterna börjar analysen med sändarkontexten. I kommentarerna till bilden förklarar sändaren att meningen med bilden är att den ska ingå i en aktivitet som kallas *Draw this in your style*. Detta innebär att andra mottagare inbjuds till att göra parafrafer på sändarens bild och sedan lägga upp dessa tillsammans med sändarens hashtag och originalbilden.

Den inre och yttre kontexten går mycket in i varandra i denna bild då den är producerad för ett specifikt syfte vilket avser en kollektiv medverkan. Det som är av intresse angående bilden är hur den då används av kollektivet och det ges en bättre förståelse för detta genom mottagarkontexten. Det som direkt kan anmärkas på mottagarnas bilder är att den del i originalbilden som var viktigast att ta med i parafraferna, förutom figuren i sig, var figurens krage. Denna finns med i alla bilder från de digitala fältanteckningarna rörande just denna aktiviteten. Den cerise rosa färgen i bakgrunden är även återkommande i de flesta av bilderna och även figurens blomprydda klädnad. Det partiet som mottagarna har utvecklat mest i sina parafrafer är nog figurens uttryck, närmre bestämt ögonen. De förändringar som gjordes var t.ex. att lägga till ett tredje öga i pannan, göra dem verklighetstrogna, ögon utan iris och pupiller eller öppnade upp ögonen mer och på så sätt få ett uttryck som utstrålar mindre tristess och kanske mer sensualitet. Även fler olika tekniker har använts, både digitala som analoga.

Analysen pekar mot att denna aktivitet, *draw this in your own style* (#drawthisinyourownstyle), baserar sig på att utveckla sitt eget uttryck inom bildskapande och är även en aktivitet som sker inom en social kontext vilket indikerar på ett gemensamt lärande. Här sker ett lärande i avsaknad av specifika krav utan det kommuniceras istället en öppenhet där de yngre användarna ges möjlighet att uttrycka sig fritt.

I bilaga 7 ser vi skärmdumpar från hashtaggen #artcollaboration. Det är oklart för mig vilken teknik som använts i skapandet av bilden, men det kan vara en blandning av analog teckningsteknik och digital teckning/målningsteknik. Bakgrunden består av en ljus, lite smutsig, gul färg med orangea detaljer som kan uppfattas som eldsflammor. I förgrunden finns en kvinnlig figur som har långt, mörkt hår och gula/röda horn som sticker ut från sidorna på huvudet samt örhängen i form av röda körsbär. Figurens huvud och ansikte är uppdelat i två delar där den vänstra är i svartvitt och den högra är i en ljus hudfärg. Figuren ser rakt på betraktaren med tungan utsträckt. Under den utsträckta tungan håller figuren en tänd röd tändare som den håller med en hand som är i svartvitt. Figuren har en grön jack med röda detaljer på sig och en tröja under jackan som på den vänstra sidan är vit och på den högra sidan är den grön.

Figuren i bilden har ett rebelliskt uttryck som förstärks av blicken och den utsträckta tungan med tändaren under samt det hornprydda huvudet. Jackan ger en vintage känsla som för tankarna till James Dean (min privata association) och även körsbärsörhängena påminner om en pinuppstil.

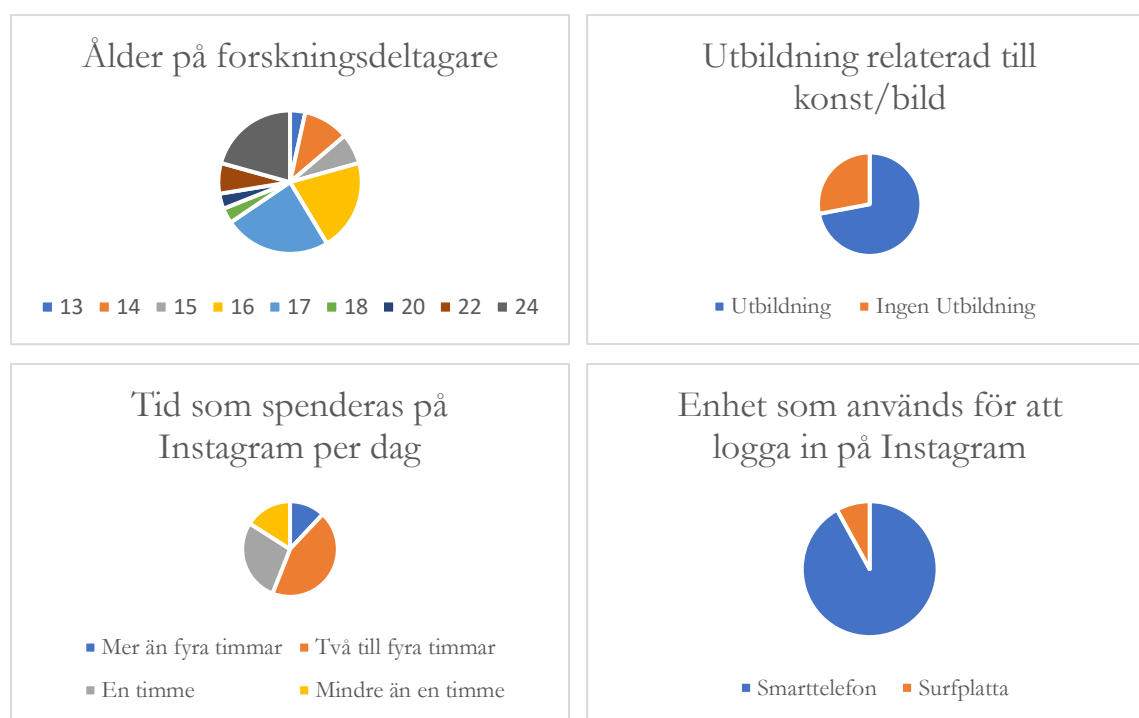
I detta fallet finns det två sändare som har samarbetat i skapandet av bilden. Den användare som har lagt upp bilden säger i en kommentar att detta är dennes första konstnärliga samarbete (*art collab*) tillsammans med en annan användare. Hen skriver också att hen har skapat den vänstra delen av figuren och den andra användare har skapat den högra delen och bakgrunden. Den inre kontexten mer relevant här eftersom denna bild handlar om själva skapelseprocessen. I kommentaren till bilden säger användaren som lagt upp bilden att det var en rolig upplevelse och det är kanske det som är meningen med denna aktivitet. Den kanske finns till för att ge utrymme för ett lustfyllt skapande tillsammans med andra användare och att dela idéer samt att motivera varandra till att skapa. Resultatet är nog också viktigt då det alltid är tillfredställande när det blir något konkret som kan visas upp och är säkert också en drivkraft. Mottagarna till denna sortens bilder kan använda dem som inspiration men kan även komma med återkoppling till skaparna av verket. Men förutom detta har mottagaren inte mycket med verket att göra utan det handlar mer om utbytet mellan de två skaparna.

På Instagrams plattform finns många olika hashtags (#) som leder en användare till flera olika platser där en stor mängd material och information samlas och är lättillgängligt för alla som söker efter det. Materialet består av instruktioner, inspirationsbilder, olika teman för varje

dag/vecka och även på enskilda användares konton finns progressionsbilder, instruktioner, eller små videoklipp förställande skapandet av en bild som loopas. De instruktioner som läggs upp under hashtags som t.ex. #my.art.tutorials visar steg för steg hur olika tekniker utförs med nästan en uteslutande användning av användarens egna bilder och en mindre text (Bilaga 8). Det finns även hashtags som är fokuserade kring inspiration och ger tillgång till material som kan användas i syftet att förstå komposition, ljus och färglära (Bilaga 9).

6.2 Resultat av enkät

Enkäten fick 25 individuella svar med ett bortfall på vissa specifika frågor. Enkäten inleds med grundläggande frågor angående informanter ålder, om de har någon erfarenhet av konst/bildundervisning, hur mycket tid de spenderar på Instagram per dag och vilken enhet de helst använder. Detta för att få en grundläggande uppfattning om informatorer överlag. Samtliga fyra grundläggande frågor fick 25 responser.

Sammanfattningsvis är majoriteten av informatorer mellan 16–17 år, har erfarenhet av någon typ av bild/konstutbildning, spenderar mellan två till fyra timmar per dag på det sociala forumet Instagram och använder helst en smarttelefon när de loggar in på Instagram.

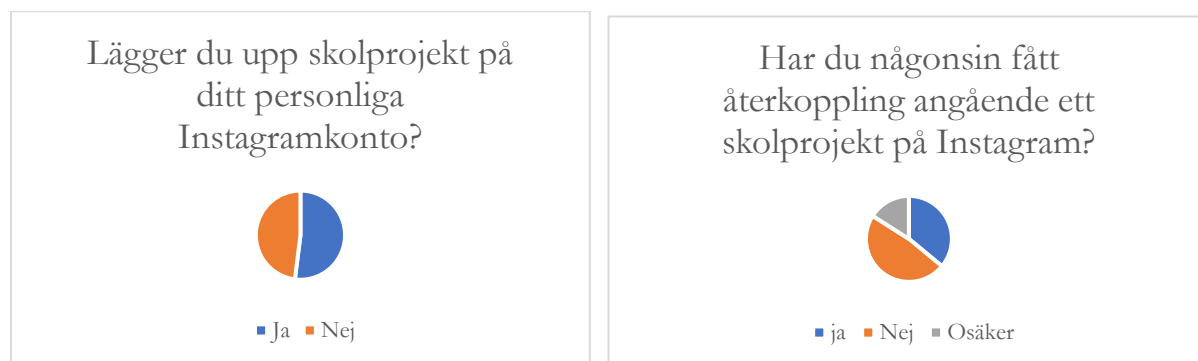
6.2.1 Gemensamma lärandet och didaktiska strukturer för bildskapande

För att forma en förståelse till informanterna motivation till att använda sig av Instagram frågades efter deltagarnas motivation till att lägga upp bilder. Det fanns tre generella svar som dök upp i varierande kombinationer: *att leva på sin konst, skapa relationer med andra människor* och *att dela med sig av sin konst*. Den allra vanligaste anledningen var att dela med sig av sina verk, efter det så ville de få igenkänning och kunna leva på sin konst. Att skapa relationer med andra var alltid i kombination med någon av de andra två anledningarna och stod aldrig för sig själv. Många av svaren grundade sig även i mycket positiva attityder. Viljan att dela med sig av sin konst och inspirera andra var starka skäl.

” I mainly post pictures of my art on Instagram to share what I make with other because I generally find them interesting or fun to view and figure other people find the same joy I do from making them.”

” To get my art out there and noticed, to build up a career and following.”

Informanterna ombads redogöra för om de någonsin lagt upp ett skolprojekt på Instagram och om de i så fall mottagit någon sorts återkoppling på det projektet samt om denna återkoppling såg annorlunda ut från den som de fick från sin bildlärare.

På frågan om den återkoppling som de fick på Instagram skilde sig från den som de fick av sin bildlärare svarade de flesta att lärarens återkoppling var mer konstruktiv och konkret. Detta svaret kombinerades ibland med att kommentarerna från Instagram var mer positiva och generella.

”Usually the teacher will critique specific parts of the project (the colors, brush strokes, composition etc.) while the feedback from my instagram is more generic”

”More positive and about the overall concept rather than the technical skill and detail”

En mindre del svarade att återkopplingen var den samma från både lärare och Instagram eller att läraren endast gav positiv återkoppling. Men en del svarade att de inte fick någon återkoppling från lärare alls. En större resterande del av forskningsdeltagarna var osäkra.

”Usually about the same, my teachers typically like my art, and my followers seem to as well”

”My art teacher's feedback was positive”

”My art teacher didn't give me any feedback.”

”i don't know. My teacher never gives me feedback on my drawings.”

Med en förhoppning om att utveckla föregående fråga och synliggöra aktiviteter för gemensamt lärande och återkoppling i sociala kontexter frågades deltagarna om de någonsin fått förslag på hur de kan förbättra sina verk och om så var fallet hur de kände inför det. Majoriteten svarade att de fick förslag och att de välkommande det, samtidigt som en lika stor del svarade att de inte fick några förslag men att de verkligen ville ha det.

”I always love when people suggest ways to improve my art. I want to get better, and if the suggestion comes of as rude from the person that recommended, I'm sure they also only want the best for my art.”

”I dont but I would like it if somebody would share that form of commentary with me.”

Det fanns också de som fick förslag men sällan eller endast ibland använde dem och en forskningsdeltagare tyckte att det var jobbigt att få förslag på förbättring eftersom det kändes som om hen gjorde något fel, men la även till att hen uppskattade att personer var ärliga och att de ville hjälpa till.

”I appreciate the suggestions but i usually dont use them due to my style”

”Usually not so comfortable after sharing my art because if they're telling how to improve next time it feels like the art pieces I've made aren't good enough but at the same time I'm glad they could be honest and help me out on where to improve.”

För att få en mer ingående uppfattning angående resurser och didaktiska strukturer för bildskapande ställdes även följdfrågor angående om informanterna jämförde sina verk med andras på Instagram och om de någonsin lärde sig något nytt genom att studera andras bilder samt ge exempel på detta.

Jämför du någonsin dina verk med andras på Instagram?

■ Ja ■ Nej ■ Ibland

Majoriteten svarade att de kunde skapa ny kunskap med hjälp av andra användares resurser och strukturer. Den allra vanligaste resursen som användes var upptäckten av nya tekniker genom att följa andra användare och deras uppladdade inlägg där olika tekniker demonstreras.

”Yes for example I learned a new technique of using bold color with a palette knife rather than just a smooth realism which was boring.”

En lite mindre del menade att de fick inspiration och upptäckte nya referenser från andra användare och jämnstor del svarade att de skapade ny kunskap genom olika strukturer som gruppaktiviteter eller instruktionsvideos och att de även fann motivation till att skapa från andra användare. Den minsta delen svarade att de upptäckte nya material genom andra användares konton och resterande svaren var en kombination av ovanstående alternativ.

”I do learn some things, for example I am doing a wood burning of a koi pond with lily pads currently, and I saw a post that also had lily pads, leading me to change how mine were after doing some more research as my reference didn't match others. However, I mostly look to Instagram for inspiration if anything.”

”Of course! Instagram is a huge platform and I get to learn new things about art almost everyday! For example , I never knew about limiting a colour palette was a thing (except for b/w sketches) but few days back we got into an art challenge on limited color palette which was amazing experience and it helped me think more creatively and develop some new thoughts about colors !”

”I see a profesional artists make an experiment with a new materials, that's can inspiring me”

För att undersöka om det fanns en självreflektion och ett ansvar för den egna utvecklingen och läroprocessen ställdes frågan om informanterna någonsin gick tillbaka för att studera sina gamla verk. Det visar sig att majoriteten utövar en form av självreflektion genom att studera sina äldre arbeten.

Går du någonsin tillbaka till dina gamla verk för att se om det har skett en utveckling?

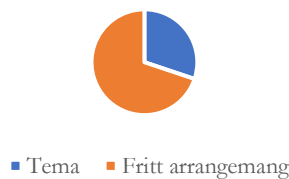

6.2.2 Hur yngre användares bildskapande kan påverkas av social media

Det fanns ett intresse i att undersöka om det förekom en tendens hos ungdomar att använda sig av ett visst uttryck när det kom till hur de ville presentera sina bilder eller verk. Instagrams modell ger flera möjligheter till hur uppläggen kan disponeras, genom video, flera bilder i en bild, flera uppladdade bilder skapar en större bild, flera bilder efter varandra i samma upplägg o.s.v. Detta undersöktes även genom det visuella materialet men det var även av intresse höra vad forskningsdeltagarna sa om sina egna upplägg.

Informanterna frågades om de använde sig av ett tema eller ett fritt arrangemang när de laddade upp sina bilder till Instagram i syftet att förstå meningen bakom deras placering av sina bilder och på så vis vad de vill uttrycka till sina följare.

Använder du dig av ett tema eller fritt arrangemang när du lägger bilder?

När informanterna ombads att ge en kort förklaring till varför de föredrog att visa upp sina bilder på det vis som de gjorde svarade majoriteten att de tyckte ett tema begränsade konsten och att ett fritt arrangemang ger mer frihet.

”It’s all about creating what I want, what I love. That’s never the same. I don’t want to limit myself by using a theme.”

Den delen av informanterna som använde sig av ett tema förklarade att det berättar en historia och en av dem kände att deras konst blev mer deras genom ett tema. Ett antal av dem menade även att ett tema får deras flöde att se mer organiserat och estetiskt tilltalande ut, två av dem tyckte även att ett tema gjorde det lättare att få följare.

”I use a theme because themes tell stories. Without using a theme an artwork/project would be meaningless. Theme give a sort of meaning to artworks/projects.”

”My theme is somewhat unintentional because my style is just generally drawing dark things with either symbolism or an abstract part of it, but doing that makes my feed look better and a lot less messy and disorganized and that has helped me gain followers quicker.”

Informanterna frågades även om de kände sig pressade att lägga upp en viss sorts bilder i sitt flöde eller om de upplevde ett utrymme för att experimentera i sitt bildskapande. Majoriteten ansåg att det var acceptabelt för dem att vara mer fria i sitt skapande.

När informanterna tillfrågades om deras självkänsla påverkades av deras interaktion med andra användare på Instagram svarade majoriteten att de påverkades till viss del av kommentarer och ”likes”.

Informanterna ombads sedan att beskriva en händelse som påverkat deras självkänsla positivt eller negativ. En större del berättade om händelser som har varit positiva och motiverat dem till att

skapa och lägga upp fler bilder. En mindre del berättade att de känner sig inte tillräckligt bra/att de gör någonting fel eftersom de inte får lika många likes eller kommentarer som de tänker att de borde få. Två informanter berättade även om händelser som de har upplevt som så starkt negativa att de antingen inte lagt upp fler bilder på en längre period eller helt tagit bort sitt konto.

”When I created pen sketches early on, I recieved a lot of good responses and likes, which made me think that it's a strength that I should continue to work on and create more of.”

”I really want my posts to get out there but I don't know how to. My friends use the same platform as I am but they seem to get more likes and followers without using hashtags nor tags. In every picture that I post I use popular hashtags and tag people yet I still get the same/similar amount of likes, sometimes I even lose followers which causes me to think that maybe the stuff that I post isn't interested enough for people to be interested in.”

”Some people from school commented that I should delete my account because no one cared about my art and I stopped posting for about a year.”

”Someone insulted my account back when i was 12 and i deleted it.”

7 Diskussion

I detta avsnitt framförs en kritisk diskussion angående undersökningens metod samt en diskussion kring undersökningens resultat. Avsnittet avslutas med de slutsatser som kan dras utifrån resultatet och även hur framtida forskning kan se ut inom det valda ämnet.

7.1 Metoddiskussion

Till denna studie valde jag att använda mig av en etnografisk-online metod vilket, likt den etnografiska metoden, bygger på observationer och intervjuer samt en visuell metod som innebar att utföra bildanalyser av det insamlade visuella materialet. Valet av metoder kändes rätt eftersom jag ville studera mänskliga beteenden och handlingar i en digital miljö som även bygger nästan uteslutande på bilder. Istället för att tillämpa mer ostrukturerade och öppna intervjuer, som är vanlig inom den kvalitativa undersökningsmetoden (Hartman, 2004), valde jag att använda mig av en digital enkät som skickades ut till individer på Instagram, i syftet att förenkla tolkningen och kategoriseringen av den insamlade empirin. Svårigheten med den etnografiska-online metod är inte att få tillgång till material utan snarare att det finns ett överflöd av information i de digitala forumen som måste selekteras och tolkas (Berg, 2015). Detta var ett verkligt problem som jag upplevde i mina observationer och insamlingen av den visuella empirin (Fors & Bäckström, 2015). Det fanns mycket information och kommunikation i form av kommentarer, bilder och likande att det blev svårt att behåll sitt fokus på vad mitt faktiska syfte var med studien. Användningen av bildsemiotiska analyser gjorde det emellertid tydligare för mig att se vilka aktiviteter som främjade det gemensamma lärandet och gav även en insikt i hur medieringen ser ut bland de yngre användarna på Instagram. Den digitala enkäten hade även sina tveksamheter då jag upplevde att jag hade svårt att formulera relevanta frågor och enkäten borde kanske ha uppföljts av enskilda och djupare intervjuer av informanterna. Min första tanke angående studien var att försöka få tillgång till gymnasieelever i bildundervisning som jag kunde observera, intervjuar och även intervjuar bildlärare för att få deras perspektiv. Covid-19 pandemin försvårade hela situationen till en punkt där det var betydligt enklare och mer produktivt att vända mig till Instagram och dess användarna direkt för att skapa en förståelse för det digitala forumet. Överlag borde studien ha mer tid och större underlag för omfånget av syftets frågeställningar men jag ser detta som en försiktig start till ett intresseområde som jag har en lust och nyfikenhet att studera mer ingående i framtiden.

7.2 Resultatdiskussion

Studiens syfte var att granska hur ungdomar använder sig av social media beträffande bildskapande och bildkommunikation, hur social media eventuellt kan påverka deras bildskapande förmåga och huruvida det kan dras paralleller mellan de resurser och didaktiska verktyg som används inom social media till skolans bildundervisning.

Resultatet visar att när det gäller bildkommunikation tar informanterna tydliga beslut angående uttryck och meningsskapande. Detta är även något som kan ses i de digitala fältanteckningarna. Antingen väljer de att skapa bilder som passar in i en viss mall eller tema som de har genomgående i sitt konto eller visar de upp en varierad och experimenterande sida där skapandet ibland går före kommunikationen. Instagram rymmer även en stor mängd av material och information där övningar, inspiration eller tutorials går att finna genom användningen av hashtags. Den vanligaste anledningen till att använda sig av Instagram hos informanterna var för att dela med sig av sina verk. Detta motiv åtföljdes av att få erkännande för sitt arbete och att skapa relationer med andra. Gällande den återkoppling som forskningsdeltagarna fick på sina verk av andra användare ansåg de att den var oftast positiv och generell, medan den återkoppling som de fick av sin bildlärare var mer konstruktiv och konkret, men det förkom även förslag om förbättring inom det sociala forumet vilket informanterna sa att de uppskattade. Det fanns även dem som upplevde att de aldrig fick någon återkoppling angående förbättring i sitt bildskapande från andra användare men att de skulle uppskatta det. I frågan om att skapa ny kunskap förklarade informanterna att med hjälp av andra användares resurser och material var det möjligt för dem att upptäcka nya tekniker, få inspiration och nya bildreferenser. Didaktiska strukturer som gruppaktiviteter där olika bildprojekt genomfördes eller instruktionsvideos var även källor till ny kunskap ansåg forskningsdeltagarna. En överhängande majoritet utövade dessutom en form av självreflektion och självvärdering genom att studera sina äldre arbeten för att kunna skönja en utveckling i sitt eget bildskapande.

Instagrams applikations användargränssnitt ger intrycket av ett trångt och ostrukturerat avbildbarhetsrum (Marner, 2009) när en sökning på en specifik hashtag utförs. Det kan svårt att urskilja varje bilds särskilda egenheter och det krävs att en bild ska stå ut för att uppmärksammas. Det är först när en bild väljs ut, eller ”klickas på”, som flödet blir mer hanterbart i form av ett rullande system. Det blir då lättare att finna bilder och inlägg som en kanske letar efter. När det kom till hur informanterna presenterade sina bilder kände en del av dem att genom en sammanhängande presentation av sina verk blev deras flöde starkare och igenkänningsfaktorn av just deras verk blev högre. Men den större delen tyckte ändå att friheten till att experimentera och inte känna sig begränsade att ett sammanhängande tema var viktigare när det handlade om

bildskapande. Majoriteten av dem kände även att det fanns utrymme för dem att vara mer fria i sitt uttryck i det digitala forumet. Det är emellertid inte endast den färdiga produkten som hade ett värde utan även processen kunde framställas som ett självständigt verk, ett exempel vore forskningsdeltagaren som fotade av sin processdagbok och lade upp i sitt flöde istället för en målning. Vilket visar på att det finns en viss uppskattning för den skapande processen och inte endast produkten inom social media. Angående kommentarer och "likes" och dess effekt visar undersökningen att över hälften av deltagarna påverkades till en viss del av dem. Överlag var upplevelserna kring andras åsikter positiv och motiverat skaparlust men det gav även en ängslan över att behöva prestera för att uppehålla en viss "kvot" likes och likaså en förvirring när de känner att en bild borde få mer uppmärksamhet än vad den fått. Ett fåtal av informanterna redogjorde för så starkt negativa händelser att de slutat lägga upp bilder över en längre tid eller avslutat sitt konto.

I avseende till att finna likheter mellan bildskapande samt bildkommunikation inom social media och skolans bildundervisning kan informanternas påståenden i enkäten angående hur de lär sig saker granskas närmre. Även de digitala fältanteckningarna, som samlats in under studiens gång, kan analyseras för att få syn på eventuella didaktiska strukturer som kan finnas där och ta stöd i tidigare forskning angående resurser och didaktiska verktyg inom social media samt bildundervisning genom social media. Enligt Jones (2015) är det gemensamma lärandet en norm inom social media och även Castor (2012) menar att begreppet varken är nytt i klassrummet eller inom social media men att förståelsen av kunskapsutbytet mellan individen och kollektivet behöver omvärderas. I Jones (2015) forskningsrapport, där han undersökte det digitala forumet deviantART, fann han vissa didaktiskt antydningar som kan länkas med det sociokulturella perspektivet på lärande (Säljö, 2000) såsom en strävan efter ett gemensamt lärande genom bl.a. produktion av formella resurser, ansvar för den egna läroprocessen samt stötta andra i sin läroprocess. Enligt Jones ger dessa didaktiska antydningar en ny förståelse hur social media skulle kunna användas inom skolans bildundervisning. Castor (2012) liknar lärandet som sker över social media som rizomatiskt. Likt det rizomatiska lärande skapas ny kunskap under digitala förhållanden genom komplexa och icke linjära strukturer. I det analoga klassrummet sker ett konstant utbyte av kunskap inom ett kollektivt inläringssystem där eleverna och läraren lägger till eller hämtar ny kunskap. Castor menar att uppkomsten av kunskap aldrig kan härleda från en individ utan sker under förhållande av social delaktighet. Här går det att dra paralleller mellan kunskapsutveckling i ett bildklassrum och digitala bildforum som Instagram. Beträffande verktyg för kunskapsprogression fann Jones (2015) två redskap som användes flitigast på det digitala forumet deviantART och refererades som WIP (work in progress), vilket används för att delge kunskap till

andra individer, och IM (improvement memes), vilket används som en självreflektion över den egna bildskapande utvecklingen. Detta är även något som visar sig i studiens digitala fältanteckningar, där olika hashtags ger tillgång till en mängd material och information som främjar en utveckling för bildskapande. Detta framgick i de bildsemiotiska analyserna av bilder från hashtags som #drawthisinyourstyle och #artcollaboration där det gemensamma lärandet ges utrymme och inte minst bidrar till en skaparlust. Jones (2015) visar i sin forskningsartikel att det även finns tendenser till multimodala bedömningar inom digitala forum vilket innebär att användarna ser till prestationer som något mer bortom det traditionella text-och språkbegreppet. Vi kan återigen se ett exempel på detta i studiens fältanteckningar och i enkätens svar angående hur informanterna valde att presentera sina verk, där vissa ville visa ett klart och tydligt bildspråk och andra ville demonstrera en mer experimentell och mångfaldig sida. Detta visar på en viss förståelse över hur bildkommunikation fungerar. Castor (2012) redogör för hur återkoppling kan se ut i de digitala forumen och hur den eventuellt skiljer sig från den återkoppling som sker i klassrummet. Just kommentarer och synliga dialoger är viktig för den digitala inlärningsprocessen då informanterna i Castors undersökning förklarade att de kunde använda sig av andras återkoppling för att skapa ny kunskap. En fördel med den digitala återkopplingen är att den samlas över tid och kan nästan alltid återbesökas (Castor, 2012). Svaren från denna studiens enkät visar att majoriteten uppfattar sin bildlärares återkoppling som mer konstruktiv och relevant än den som utdelades av andra användare på Instagram. Men det betyder inte att förekomsten av relevant återkoppling på Instagram inte existerar. Ett antal av informanterna menar att de har fått förslag på förbättringar och var även positivt inställda till dessa förslag. Jones (2015) anser att det finns likheter mellan skolans undervisning och de aktiviteter som sker på sociala nätverk såsom självvärdering, kamratresponser och gemensamt lärande, vilket motsvarar det sociokulturella perspektivet på lärande. Det som skiljer dem åt, menar Jones, är tillvägagångsätten. Castor (2012) anser att vi behöver omvärdera lärarens och elevens identitet inom social media och se att dessa roller är mångskiftande och utbytbara mot varandra i ett dynamiskt meningsskapande. Detta sker såklart även utanför sfären av social media men digitala forum ger en större och effektivare möjlighet till en föränderlig relation mellan de två. Detta innebär inte att bildlärares funktion är överflödigt eftersom elever fortfarande behöver strukturer, återkoppling och praktisk undervisning. Social medias roll inom skolans bildundervisning kan innebära en förbindelse mellan individen och kollektivet i ett syfte att skapa ny kunskap och mening.

7.3 Slutsatser och framtida forskning

Från resultatet kan vi se att det finns ett stort engagemang hos ungdomar gällande bildskapande och bildkommunikation inom social media. De har på egen hand skapat resurser och didaktiska strukturer som bidrar till ett gemensamt lärande och de använder sig av digitala artefakter för att mediera en bildkommunikation genom ett vidgat språkbegrepp. Just bildkommunikation och att skapa relationer med andra användare verkar vara den största drivkraften till att använda sig av Instagram enligt denna studie. I inledningen till denna studie framförde jag en del funderingar som jag hoppades skulle få en klarhet i undersökningens gång. Jag hade uppfattningen, efter min VFU-erfarenhet, att de elever som hade en framstående teknisk skicklighet även hade svårighet med att appropriera bildlärarens återkoppling vilket jag misstänkte hade att göra med den återkoppling som de fick på social media. Min åsikt var då att det utbyte som skedde på social media endast var av en yttlig, positiv karaktär och att elevens inre motivation ersattes med den positiva återkopplingen från social media. Studien visar emellertid att även om en större del av forskningsdeltagarna uppfattar återkopplingen från andra användare på Instagram som flyktig och positiv, fanns även skildringar av effektiv återkoppling där förslag på förbättring gavs och togs emot. Det visar sig i tidigare forskning att ungdomar utför självbedömning samt skapar en inre motivation genom att använda sig av improvement memes och den digitala enkäten framställde att majoriteten av forskningsdeltagarna var intresserade av självbedömning genom att se tillbaka på sin egen utveckling. När det gäller hur ungdomars lust för bildskapande påverkas av andra användares kommentarer berodde på det helt på kommentarernas innehåll. Som en kan föreställa sig ger positiva kommentarer större skaparlust samtidigt som negativa ger en känsla av uppgivenhet. Jag uppfattar det som att effekten av denna typ av kommentarer inte skiljer sig särskilt mycket från att de sker i klassrummet eller i ett digitalt forum. Däremot kan anonymiteten i den digitala världen göra det lättare att uttrycka tankar som annars inte skulle ha yttrats i ett klassrum.

Inom framtida forskning skulle det vara intressant att titta närmre på vad som händer när globala sociala nätverk introduceras in i den svenska bildundervisningen? Går det att implementera ett verktyg som social media in i bildundervisning på ett fungerande sätt? Nu när världen börjar röra sig mot ett mer distansbaserat lärande på grund av Covid-19 och digitala verktyg blir allt mer vanligare är jag av uppfattningen att detta är ett fenomen som kommer att finnas kvar även efter att pandemikrisen är över. Det kommer sannolikt att behövas en fördjupande forskning över hur dessa digitala verktyg och sociala nätverk påverkar elevernas lärande och hur de kan användas på bästa sätt.

8 Referenslista

Allmän dataskyddsförordning. EU 2016/679. *Europaparlamentets och rådets förordning*. Strasbourg, Frankrike: Europaparlamentet

Berg, M. (2015). *Netnografi: att forska om och med internet*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Bolter, J.D. & Grusin, R. (1999). *Remediation: understanding new media*. Cambridge, Mass.: MIT Press.

Castor Carlos, J. (2012). Learning and Teaching Art Through Social Media. *National Art Education Association: Studies In Art Education*, 53(2), 152–169.

Eriksson Barajas, K., Forsberg, C. & Wengström, Y. (2014). *Systematiska litteraturstudier i utbildningsvetenskap: vägledning vid examensarbeten och vetenskapliga artiklar*. Johanneshov: MTM.

Eriksson, Y. & Göthlund, A. (2013). *Möten med bilder: att tolka visuella uttryck*. Johanneshov: MTM.

Fangen, K. (2005). *Deltagande observation*. (1. uppl.) Malmö: Liber ekonomi.

Fangen, K. & Sallerberg, A. (red.) (2011). *Många möjliga metoder*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Fors, V. & Bäckström, Å. (2015). *Visuella metoder*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Gustafsson, Bengt, Hermerén, Göran & Pettersson, Bo. *God forskningssed*. Vetenskapsrådets rapportserie 1:2011. www.vr.se

Hartman, J. (2004). *Vetenskapligt tänkande: från kunskapsteori till metodteori*. (2., [utök. och kompletterade] uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Hattie, J. & Timperley, H. (2007) The Power of Feedback. *Review of Educational Research* 77(1), s.81-112 Doi: 10. 3102/003465430298487

Internetmuseum. (2015) *Erkännandet ett faktum när 😄 blir årets ord – och emoji när SAOL.* Hämtad 2020-09-02 från: <https://www.internetmuseum.se/tidslinjen/arets-ord-och-svenska-akademiens-ordlista/>

Internetstiftelsen. (2015) *Eleverna och internet 2015.* Internetstiftelsen i Sverige. https://internetstiftelsen.se/docs/Eleverna_och_internet_2015.pdf

Instagram (2018), *Terms of use.* <https://www.instagram.com/about/legal/terms/before-january-19-2013/>

Jones L, B. (2015). Collective Learning Resources: Connecting Social-Learning Practices in deviantART to Art Education. *National Art Education Association: Studies In Art Education*, 56(4), 341–354.

Jönsson, A. (2017). *Lärande bedömning.* (4 uppl.) Malmö: Gleerups Utbildning AB.

Korp, H. (2011). *Kunskapsbedömning - vad, hur och varför: [Elektronisk resurs] : kunskapsöversikt.* Stockholm: Skolverket

Lantz-Andersson, A. & Säljö, R. (red.) (2014). *Lärare i den uppkopplade skolan.* (1. uppl.) Malmö: Gleerup.

Liberg, C. (2002). *Att lära i en vidgad språklig rymd – ett språkdidaktiskt perspektiv* (ASLA:s skriftserie nr 16). Karlstad: ASLA. Hämtad från: <http://www.skeptron.uu.se/broadly/sec/p-liberg-03-atllara.pdf>

Lindgren, B. & Nordström, G.Z. (2009). *Det kreativa ögat: om perception, semiotik och bildspråk.* (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Lundgren, U.P., Säljö, R. & Liberg, C. (red.) (2014). *Lärande, skola, bildning: [grundbok för lärare].* (3., [rev. och uppdaterade] utg.) Stockholm: Natur & kultur.

Marner, A. (2009). *Upplevelse, tolkning, analys och samtal – bildsemiotiskt perspektiv på teori och metod i bildbetraktande*. (Tilde, 2009:12). Umeå: Print & Media, Umeå universitet

Persson, A. (Red). (2016). *Frågor och svar - om frågekonstruktion i enkät och intervjuundersökningar*. Stockholm: Statistiska Centralbyrån.

SFS 2019:866. *Arkivlagen*. Stockholm: Kulturdepartementet

Skolverket. (2011). *Läroplan för gymnasieskolan*. Hämtad från: <https://www.skolverket.se/undervisning/gymnasieskolan/laroplan-program-och-amnen-i-gymnasieskolan/laroplan-gy11-for-gymnasieskolan>

Statens medieråd. (2019). *Unga och medier 2019*. Stockholm: Statens medieråd.

Stukát, S. (2011). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. (2. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Säljö, R. (2015). *Lärande: en introduktion till perspektiv och metaforer*. (1. uppl.) Malmö: Gleerup.

Säljö, R. (2000). *Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Prisma.

9 Bilagor

Bilaga 1

Länk till digital enkät:

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSdJ6cjntm40CgDoM12L57i78FdfpgndacC9MzmvGSvT668HFA/viewform?usp=sf_link

Missivbrev:

Request for participation in research report.

Hi (namn)!

My name is Josefine Olander and I am studying to become an arts teacher in Gothenburg, Sweden. Right now I'm working on my final project for this semester (which is to do a research rapport) and I've really become interested in how young people use social media to look at, publish and learn about creating images from each other, and how that can be used in the schools art education.

I did a hashtag search for "young artist" and picked out a few that that I found interesting when it came to a varied imagery and styles and you where one of them 😊. I would love to ask you some questions about your practice when it comes to posting on Instagram. I am mostly interested in how Instagram can be used as learning platform and how it can affect a person's self-confidence and motivation to learn more.

Would you be interested in helping me with this report by filling out an inquiry?

It shouldn't take more than 5 minutes to fill out.

I understand that it is a strange time right now with Covid-19 turning the world upside down and I don't know what kind of situation you are in right now. But if you could find the time to answer some questions, I would really appreciate it!

I hope you have a really good day and stay safe!

Best regards, Josefine.

Bilaga 2

Skärmdumpar av Instagrams användargränssnitt, tagna med en smarttelefon.

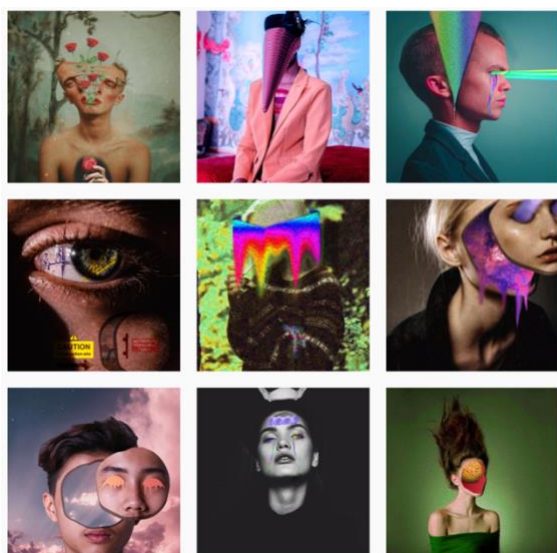
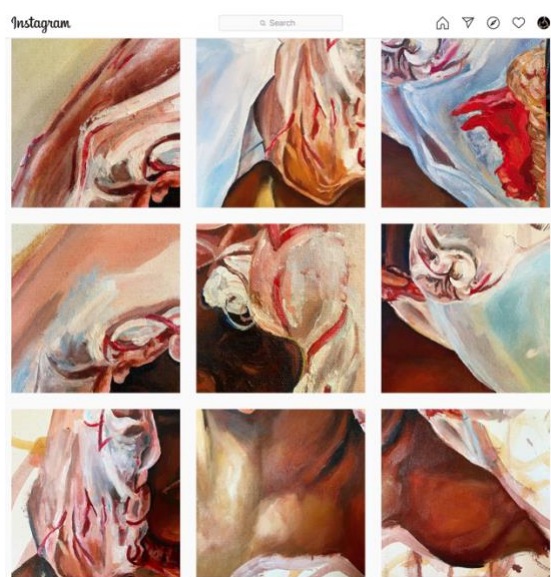
Bilder som valts ut från Instagrams sökfunktions.

Bilaga 3

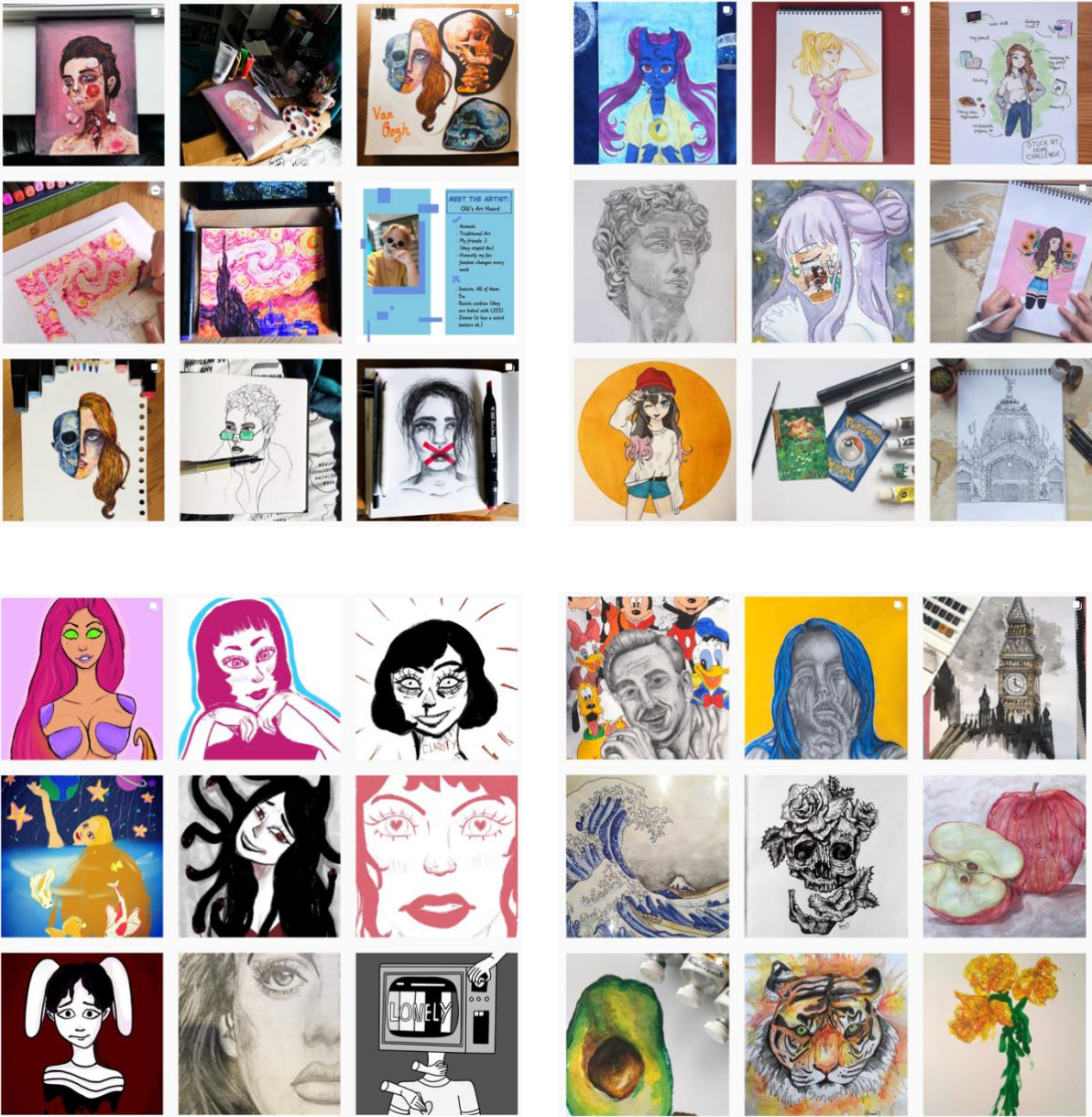
Skärmdumparna ifråga är tagna från en laptop istället för en mobil, detta innebär att rutnätet ser luftigare ut till skillnad från mobilens tätare uttryck. Detta gäller för alla skärmdumpar om inget annat meddelas.

Konton med tema:

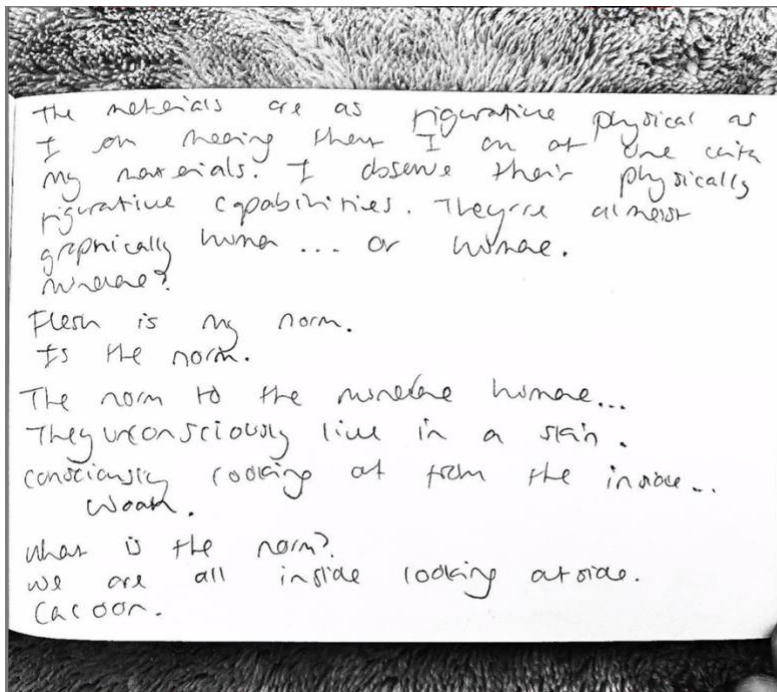
Bilaga 4

Konton utan tema:

Bilaga 5

Processdagbok med kommentar och hashtags.

The materials are as figurative physical as I am feeling them I am at one with my materials. I observe their physical figurative capabilities. They're almost graphically human ... or humane. Where?

Flesh is my norm.
Is the norm.

The norm to the humane humane...
They're unconsciously like in a skin.
consciously looking at from the inside...
What.

What is the norm?
we are all inside looking at side.
Cacoon.

Following

Some recent writings. I have always documented my work extensively and I never really like people looking through those books, as parts of it can be quite personal but here ya go as I did no painting today.

#visceral #modernart #contemporaryart #artist #young_artist_help #potpourriofartists #youngartists #realism #abstractart #conceptualart #painter #painting #sculpture #sculptor #acrylic #figurativeartist #meat #flesh #fleshpainter #redartist #fineart #fineartist #visualartist #sketchbook #drawing #exhibition

38 likes
1 DAY AGO

Add a comment... Post

Previously a piece of mine from the start of quarantine, had fragments that looked like marshmallows. There is certainly a physical material still wary of exploration yet, right now the cotton wool ball acts as an imitation before I am ready to commit to the marshmallow.

I want to chew it. My saliva as my binding gesture.
Chew it.
Chew it.
Get my teeth, DNA, imprinted into one malleable substance.
Sculpt with that. It will harden. My saliva.

Following

That's right... a marshmallow as a material. #visceral #modernart #contemporaryart #artist #young_artist_help #potpourriofartists #youngartists #realism #abstractart #conceptualart #painter #painting #sculpture #sculptor #acrylic #figurativeartist #meat #flesh #fleshpainter #redartist #fineart #fineartist #visualartist #sketchbook #drawing #exhibition #mixedmediaartist #anatomy. #publication @_quarantinegallery #wip @fineartatswansea @safe.houseproject

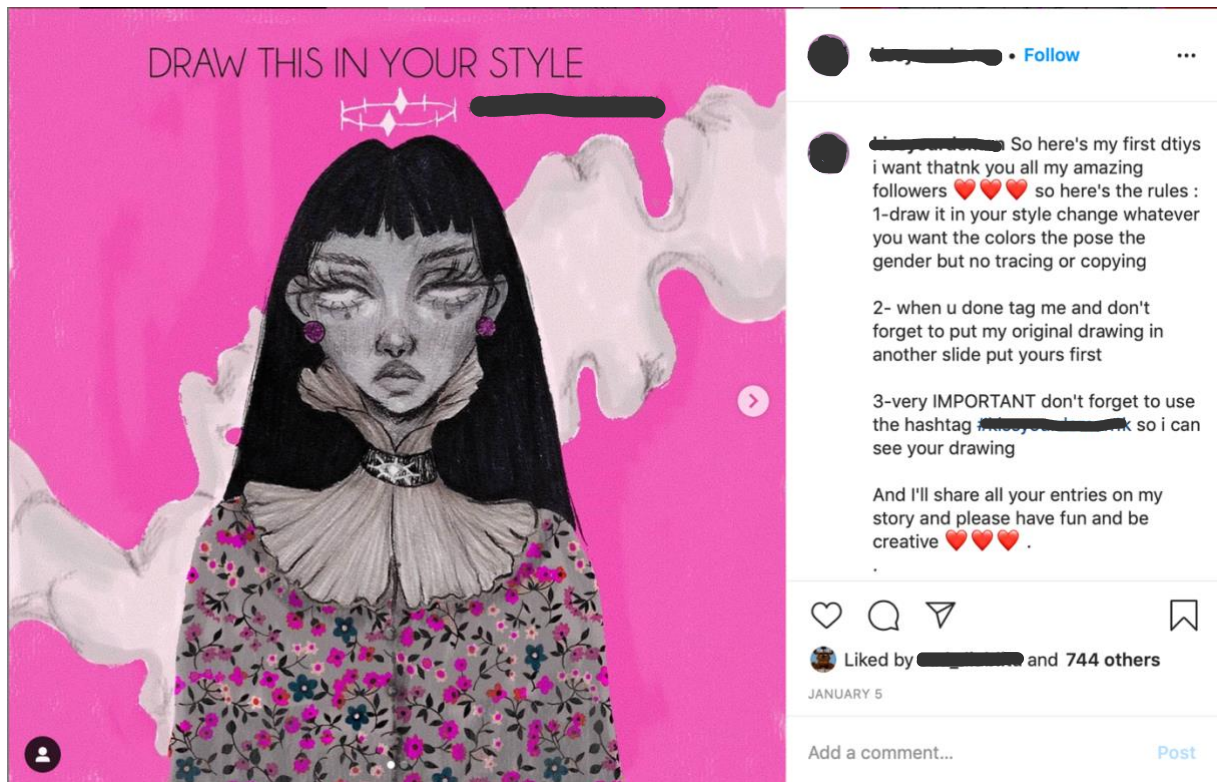
1d

30 likes
1 DAY AGO

Add a comment... Post

Bilaga 6

Exempel på en struktur för gemensamt lärande. Användarna nyttjar en bild i syfte att omtolka och utveckla i sitt eget bildspråk.

DRAW THIS IN YOUR STYLE

So here's my first dtiys i want thatnk you all my amazing followers ❤️❤️❤️ so here's the rules :

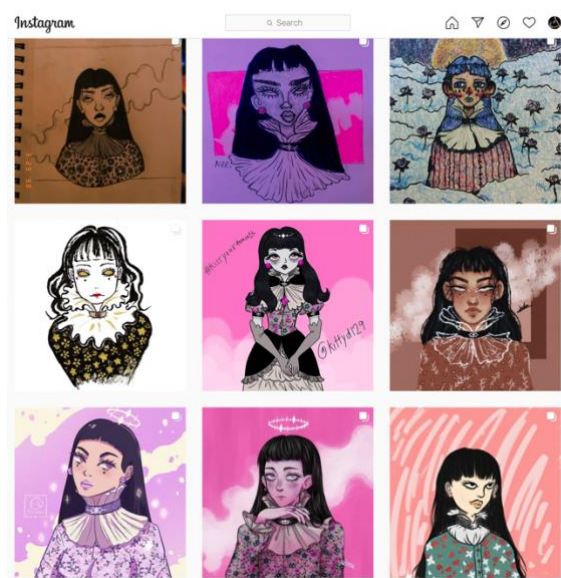
- 1-draw it in your style change whatever you want the colors the pose the gender but no tracing or copying
- 2- when u done tag me and don't forget to put my original drawing in another slide put yours first
- 3-very IMPORTANT don't forget to use the hashtag #~~drawthisinyourstyle~~ so i can see your drawing

And I'll share all your entries on my story and please have fun and be creative ❤️❤️❤️ .

Liked by ~~username~~ and 744 others

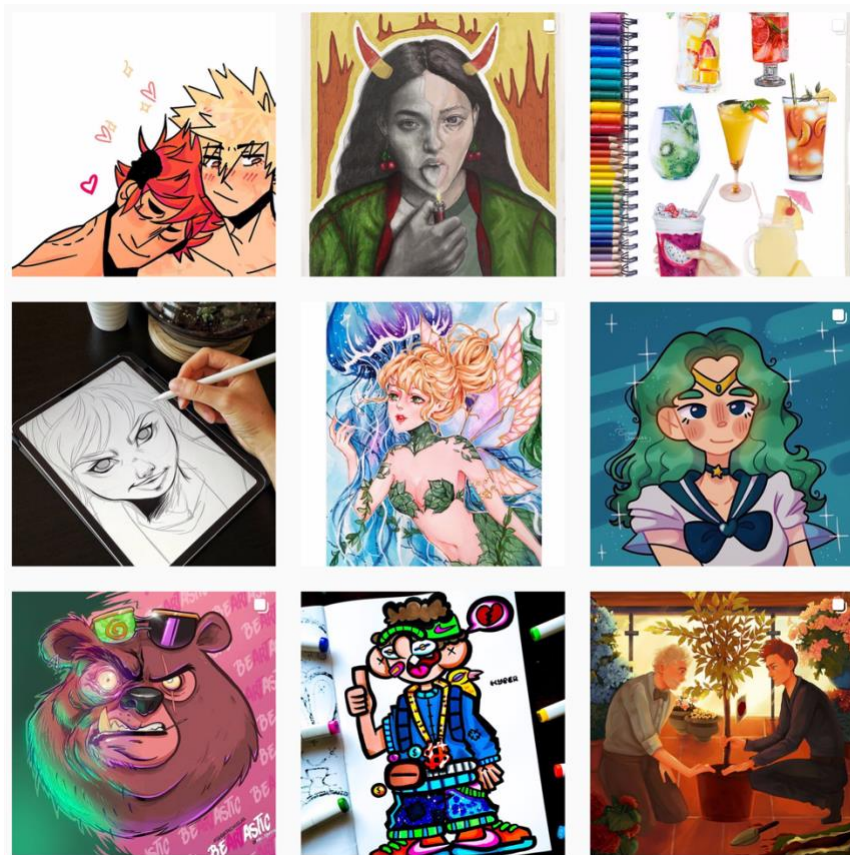
JANUARY 5

Add a comment... Post

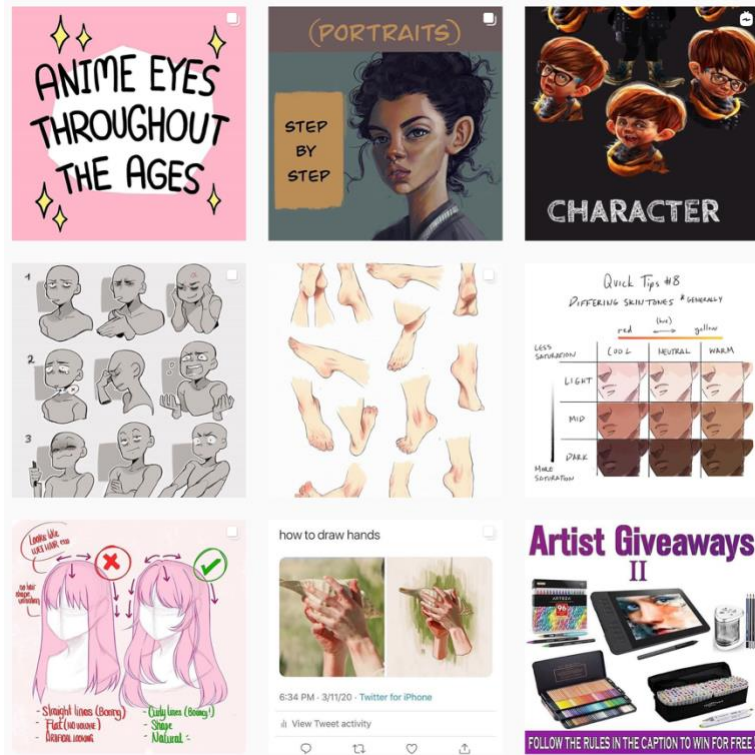
Bilaga 7

Exempel på tillfällen av samarbete mellan olika användare under hashtag #artcollaboration.

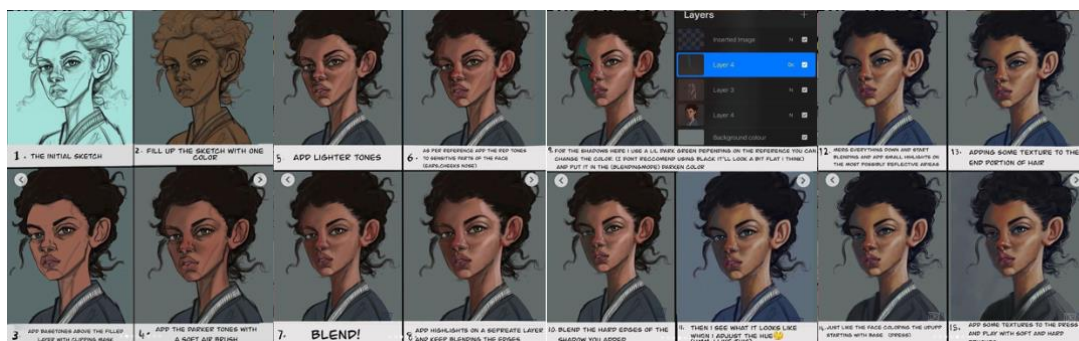

Bilaga 8

Under hashtaggen #my.art.tutorials finns ett stort utbud av instruktioner till olika tekniker och andra råd.

Här visas vilka tekniker som används i skapandet av ett porträtt.

Bilaga 9

Inspiration och referensmaterial.

An Artists Inspiration @ArtInspiration

Colorful Portrait References 🌈

11:06 AM · 5/22/20 · Twitter for iPhone

An Artists Inspiration @ArtInspiration

Popular Close Up References 📸

9:52 AM · 5/22/20 · Twitter for iPhone

An Artists Inspiration @ArtInspiration

Neon Cityscapes 🌃

9:43 AM · 5/22/20 · Twitter for iPhone

An Artists Inspiration @ArtInspiration

Angelic Portrait Photography ✨

9:38 AM · 5/22/20 · Twitter for iPhone

An Artists Inspiration @ArtInspiration

Fruit Lip References 🍓

9:32 AM · 5/22/20 · Twitter for iPhone

An Artists Inspiration @ArtInspiration

Water Refraction Photography 🌊

8:04 PM · 5/21/20 · Twitter for iPhone

An Artists Inspiration @ArtInspiration

Colorful Macaron Photography 🍪

7:59 PM · 5/21/20 · Twitter for iPhone

An Artists Inspiration @ArtInspiration

Sun Crown References 🌞

6:42 PM · 5/21/20 · Twitter for iPhone

An Artists Inspiration @ArtInspiration

Fruit Slice References 🍉

12:33 PM · 5/20/20 · Twitter for iPhone